Эхэ һайхан нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД ҮНЭН

1921 оной декабриин 21-һээ гарана

Олониитын-политическэ газетэ

1991 НОЯБРЬ 2 СУББОТО № 216 (18339)

сэн 6 мүн.

Нүдэрэй шухала асуудал

ХАДААНҺАА ЭХИЛЭЭД, ХАМАГАЙ ХОМОРТО...

рэтэр үргэлжэлҺэн гастрольнуудайнгаа үедэ зохёохы коллективтэмнай районой түбэй райпогой эмхинүүд, колхоз, совхозууд саахар, тоно, мяха, тамхи худалдажа абаха арга олгоҺондоо, үбэлжэлгэдэ хэрэгтэй хартаабха, капустаҺаа, талха таряаҺаа хүбаалдалсаҺандаа тон баяртайбди. Артистнуудай, зохёохы ажалтанай салин октябрь һараһаа 100 процентэр нэмээ. Тэдэнэр гэр байраар яһала хангагдаа. Зүгөөр техническэ худэлмэрилэгшэдэй, сценын саана ажаглалгшадай, жолоошодой салин хүлһэнэй нэмээгүй дээрэһээ баһал шууяан гарана: «Бидэ юугээрээ дутаа зонбибди, юундэ бидэнэй мүнгэн нэмээгүй юм, хамаг юумэн үнэтэй болоод байна бэшэ гү?». Тиигээд лэ олон худэлмэрилэгшэдэнай ажалһаа гарана. Иихдэнь яалтайб? Бага сэлин хүлһэн дээрэ худэлхэ жолоошониешье олохогүйлши. Бүхэли зуныараа гастрольдо ябаха хэрэгтэй. Эндэмнай олон жилдэ шиидхэгдэдэггүй, зүрхэ сэдьхэлыемнай зобоохон нэгэ асуудал бии. Хуушаһан 3 автобусоо һэлгэхэ гэхэдэ, шэнэ автобусууд түбһөө үгтэхэеэ болинхой. Театрнай аяар 1989 ондо шэнэ автобус абаха ёнотой байһан байгаа. Тэзд РСФСР-эй Соёлой министерство мүнөө хүрэтэрөө үгэнэгүй. Хэдэн дахин Москва зорижо, үрдань республикада хүтэлбэрилхы үүрэг бэелүүлдэг байһан нүхэр Пивоваровта энэл асуудалаар оло дахин ошоһон байнаб. Хэзээ нэгэтэ гуйлтыемнай бэелүүлхэ бэшэ юм гү?! Худөө нютагуудаар лэ ябажа, хүнүүдые хангадаг, мүнгэ зөөри олохо арга бэдэрдэг хадаа һүүлэй үедэ бэшэ юм гү?! Худөө нютагуудаар лэ ябажа, хүнүүдые хангадаг, мүнгэ зөөри олохо арга бэдэрдэг хадаа һүүлэй үедэ бэшэ юм гү?! Тиигэжэ Россин Федерацийн 68 республика, хизаар болон областнуудһаа ерэһэн тэрэнэй 315 делегат шэнэ парти — Ажалшадай социалис парти байгуулба.

Бүгэдэ Россин энэ хуралдаае СССР-эй арадай депутат Рой Медведев нээһэн байха юм. СССР-эй арадай депутат Анатолий Денисов политическэ элидхэл хээ.

Конференци дээрэ гурбан гол документнүүд баталагдаа: шэнэ партийн Устав, Программ мэдүүлгэ, СПТ-гэй түрүүшын съездые 1991 оной декабрь һарада үнэргэхэ гэһэн тогтоол.

Партийн нэрэ тухай: ехэ арсалдаан болоо. «Коммунис» гэһэн нэрыень үлөөхэ гэжэ олохон депутадууд оролдоһон шохардуу сагта, хамаг юумэн байжа, театрайнгаа 60 жилэй сөөнөөнө үгтажа байнай экономикын хүшэр хүнэй, шэнэ театрай ажабайдалые хадаһаалаһаа эхилээд, хамаг болошоһон сагта зүжэгүүдтэ зүйлнүүд бүдөһад, бусад дуталдана. Материально-техничнай тулюур байдалаа бодые һонирхүүлха зорилгоёо, ондоо, жэшээнь, шэнэ-шэнэ зүйлдоор, үндэр хэмжээндэ шэнүүдэй хүбсаһа хүнэр гоодэ, баһал олон юумэн үгы ерэхэдээ, «ябаһан хүн яһа, хүтэлбэрилэгшэдые гуйха, хорыгыгаа ёнотой бололобди. Ингаанай ёно гуримаар энэ аргагүй, тэрэшэлэн өөрилэдбэрилдэггүй һэн хойдай, томо-томо предприятиые хүлеэхэ баатай болоно-

Тиигэжэ республикымнай колхоз, совхоз драмынгаа, ори ганса театральна искусствын зүжэгэ зөөрөөр туһалаа бэлэй. Тиигэ, булгаанда баярые хүргэхэ Зүүрэй районой Бодонгуудай 50 мянган түхэриг, тиихэдэ Борьёогой совхозойхид— Захааминай районой Цехид—5 мянган, эрхүүгэйхид 15 мянган, материальна хэмжээ туһалаа гэжэ ожолон

Түүнэй үбэл, зүнгүй гэхээр хүн зонние сагт үргэлжэ хангадаг, хатар дуунуудай шулэгүүдээрээ баясуулжа. Ушар тиимэһээ худөөгэй ханта холбоотой болонхой. Тэрэй гол харагшад юм. Энэ эмнай булэгүүд Агаар, Эрдэм, Захааминай, Түнхэнэй, Хорин, Хэжэнгын, Яруунын шалжа, бэлиг шадабарые түүнэй яһала урматай Юуб гэхэдэ, гастролиин үедэ зонинь һурагүй ехэ бодоо Сүдхэн 20 түхэриг түлэгдэ-Ногань багаар мүнгэ түлэдэг Түүнэй худөө нютагуудаа одошье ошоходоо, эдеэ хоолойнаа, муу автобус, маһаа зободог, арга хуртаяа даа. Аяар октябрь һара хүрэтэ үргэлжэлҺэн гастрольнуудайнгаа үедэ зохёохы коллективтэмнай районой түбэй райпогой эмхинүүд, колхоз, совхозууд саахар, тоно, мяха, тамхи худалдажа абаха арга олгоҺондоо, үбэлжэлгэдэ хэрэгтэй хартаабха, капустаҺаа, талха таряаҺаа хүбаалдалсаҺандаа тон баяртайбди. Артистнуудай, зохёохы ажалтанай салин октябрь һараһаа 100 процентэр нэмээ. Тэдэнэр гэр байраар яһала хангагдаа. Зүгөөр техническэ худэлмэрилэгшэдэй, сценын саана ажаглалгшадай, жолоошодой салин хүлһэнэй нэмээгүй дээрэһээ баһал шууяан гарана: «Бидэ юугээрээ дутаа зонбибди, юундэ бидэнэй мүнгэн нэмээгүй юм, хамаг юумэн үнэтэй болоод байна бэшэ гү?». Тиигээд лэ олон худэлмэрилэгшэдэнай ажалһаа гарана. Иихдэнь яалтайб? Бага сэлин хүлһэн дээрэ худэлхэ жолоошониешье олохогүйлши. Бүхэли зуныараа гастрольдо ябаха хэрэгтэй. Эндэмнай олон жилдэ шиидхэгдэдэггүй, зүрхэ сэдьхэлыемнай зобоохон нэгэ асуудал бии. Хуушаһан 3 автобусоо һэлгэхэ гэхэдэ, шэнэ автобусууд түбһөө үгтэхэеэ болинхой. Театрнай аяар 1989 ондо шэнэ автобус абаха ёнотой байһан байгаа. Тэзд РСФСР-эй Соёлой министерство мүнөө хүрэтэрөө үгэнэгүй. Хэдэн дахин Москва зорижо, үрдань республикада хүтэлбэрилхы үүрэг бэелүүлдэг байһан нүхэр Пивоваровта энэл асуудалаар оло дахин ошоһон байнаб. Хэзээ нэгэтэ гуйлтыемнай бэелүүлхэ бэшэ юм гү?! Худөө нютагуудаар лэ ябажа, хүнүүдые хангадаг, мүнгэ зөөри олохо арга бэдэрдэг хадаа һүүлэй үедэ бэшэ юм гү?! Тиигэжэ Россин Федерацийн 68 республика, хизаар болон областнуудһаа ерэһэн тэрэнэй 315 делегат шэнэ парти — Ажалшадай социалис парти байгуулба.

Бүгэдэ Россин энэ хуралдаае СССР-эй арадай депутат Рой Медведев нээһэн байха юм. СССР-эй арадай депутат Анатолий Денисов политическэ элидхэл хээ.

Конференци дээрэ гурбан гол документнүүд баталагдаа: шэнэ партийн Устав, Программ мэдүүлгэ, СПТ-гэй түрүүшын съездые 1991 оной декабрь һарада үнэргэхэ гэһэн тогтоол.

Партийн нэрэ тухай: ехэ арсалдаан болоо. «Коммунис» гэһэн нэрыень үлөөхэ гэжэ олохон депутадууд оролдоһон

Мүнөө бүряад хэлээ, ёно заншалаа һэргээхэ талаар ехэ юумэн хэгдэжэ эхилээ.

Жэл бүри «Сагаалганай найр» үнэргэнэ гээшэбди. Эгээл түрүүн манай театрта иимэ найр наадан үнэргэгдэжэ, хүн зоной һонирхол үүхээ һааб даа. Эндэ гансашье ёно заншалаа олоной дунда нэбтэрүүлхэ бэшэ, мүн театрайнгаа мүнгэ зөөриин жасада нэмэлтэ оруулнабди. Бурхан шажанда зорюулагдаһан олон зүжэгүүдые анха түрүүшынхээ манай театр табижа, арадайнгаа түүхэ һэргээлгэдэ нэмэри оруулаа һэн. Саашадаашье хүн зоной һонирхол түрүүлмэ зүжэгүүдые, наадануудые, концертнүүдые табиха хүсэлтэйбди. Аяар хольж Колумбийн режиссёр Алехандро Гонсалес Пучин (сондоо студиин үриялаар ерэһэн) гэгшын нейрүүлан табиха шэнэ зүжэгтэ (гол худэлмэриһөөмнай гадуур) материальна талаһаа шадаха зэргээрээ туһалнабди. Тиихэдэ ураи гуурһаа туршадаг, шүлэг дуу зохёодог, бэшэдэг зон мандэ олон, нэрлэбэл, Чингис Гуруев, Доржо Сультимов, Баяр Раднаев, Николай Сокторов, Саян Жамбалов, Эрдэни Жалцанов гэгшэд болоно. Түрэл хэлээ олоной дунда нэбтэрүүлхэ, буряадаараа дуугаралсаха, олон юумэ мэдэхэ болохо хэрэгтэймай «Буряад үнэн» газетэмнай туһатай байха. Тэрээнээ захил хэхэ хэрэгтэ булта хабаадаха ёнотойбди гэжэ һананаб.

Монголой драмын театрай 60 жилэй ой ноябриин 8-да гүйсэхэнь. Тэндэ ошожо, баяр ёнололдонь байлсаха, иимэ ехэ хэмжээ эбуулгын дүй дүршэлтэй танилсаха хүсэлтэйб. Үшөө тиихэдэ манай 60 жилэй ойтой дашарамдуулан, зундаа театраймнай коллектив Хальмаг орон гастрольдо ошохо юм. Эндэ ехэ мүнгэ зөөри хэрэгтэй болохо. Ушар тиимэһээ театрыемнай мүнгэ зөөреэр хангалгаһаа, материально-техническэ байдалай һайжаралгаһаа манай коллективэй зохёохы ажал сэхэ дулдыдаха байна. Тиимэһээ театрайнгаа материальна талые бажуулхын тула шэнэ арганнуудые бэдэрхэ, коллективээ социальна талаһаань хангалгые һайжаруулха хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулнабди.

Ц-Д. ПУРБУЕВ,
Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай директор, РСФСР-эй габьяата артист.

Нүдэрэй шухала асуудал

РСФСР-эй Арадай депутадуудай V ээлжээтэ бэшэ съезд дээрэ

Октябриин 31-дэ РСФСР-эй Арадай депутадуудай V (ээлжээтэ бэшэ) съездын ээлжээтэ заседаниие Россин Федерацийн Верховно Советэй Түрүүлэгшэ Р. И. Хасбулатов нээжэ, хүтэлһэн байгаа.

Хуулиин талаар РСФСР-эй Верховно Советэй комитедэй түрүүлэгшын орлогшо М. А. Митюковой танилсуулһан «РСФСР-эй Конституцида (Үндэһэн Хуулида) хүбилалтануудболон нэмэлтэнүүдые оруулха тухай» Хуулиин проектые депутадууд үглөөнэй заседани дээрэ зүбшэн хэлсэбэ. РСФСР-эй Верховно Советэй бүридэлдэ түлөөлэгшэдые һунгалгые гуримшуулһан Конституциин статьянуудые хүбилгаха талаар дурадха-даһан хандасануудые депутадууд буруушаба. Хуулиин тус проектын зарим статьянууд баталагдаа.

Съезд «РСФСР-эй социально-экономическа байдал тухай» асуудалые зүбшэн хэлсэлгые үргэлжэлүүлһэн байгаа. Арадай депутадууд С. Н. Андропов, И. С. Аничкин, В. К. Стуров, Е. Ф. Лахова, А. Л Головин, М. И. Сорокина, А. З. Сысоев болон бусад үгэ хэлэбэ.

Удэшын заседани дээрэ «РСФСР-эй Конституцида (Үндэһэн Хуулида) хүбилалтануудболон нэмэлтэнүүдые оруулха тухай» Хуулиин проектые зүбшэн хэлсэлгые үргэлжэлүүлбэ. Зүбшэн хэлсэгдэһэнэй һүүлдэ тус проектын зарим статьянууд баталагдаба. Тобшолон хэлэбэл, Конституциин 92-дохи, 118-дахи, 181-дэхи статьянуудта (РСФСР-эй Гүрэнэй туг тухай) ба бусад статьянуудта хүбилалтануудоруулагдаһан байна.

Заседани дээрэ гүрэнэй ажабайдалай бусадшье асуудалнуудаар РСФСР-эй арадай депутадуудай ба Съездын айлшадай дурадхалнууд, хэлэһэн үгэнүүд шагнагдаа.

РСФСР-эй Верховно Советэй хэблэлэй түб.

Уншаа, дуулаа һэн гүт?

РОССИН АЖАЛШАДАЙ СОЦИАЛИС ПАРТИ

Москвада «Компрессор» заводой Соёлой байшан соо октябриин 26-да социалис хараа бодолтой зүүнэй хүсэнүүдые нэгэдүүлхэ конференци үнэргэбэ. Тиигэжэ Россин Федерацийн 68 республика, хизаар болон областнуудһаа ерэһэн тэрэнэй 315 делегат шэнэ парти — Ажалшадай социалис парти байгуулба.

Бүгэдэ Россин энэ хуралдаае СССР-эй арадай депутат Рой Медведев нээһэн байха юм. СССР-эй арадай депутат Анатолий Денисов политическэ элидхэл хээ.

Конференци дээрэ гурбан гол документнүүд баталагдаа: шэнэ партийн Устав, Программ мэдүүлгэ, СПТ-гэй түрүүшын съездые 1991 оной декабрь һарада үнэргэхэ гэһэн тогтоол.

Партийн нэрэ тухай: ехэ арсалдаан болоо. «Коммунис» гэһэн нэрыень үлөөхэ гэжэ олохон депутадууд оролдоһон байна. Юуб гэхэдэ, КПСС-эй болон РКП-гэй ажал ябуулга хуули бусаар тогтоогдоһон байна гээд тэдэ тоолоно хэ юм. Заримашуул үгөө ойлголсожо ядахадаа, мандадаа табяад, гаража ошоо.

Мэдүүлгэ дотор хэлэгдэһэнэй ёноор, шэнэ парти өөрынгөө гол үг зорилго болгожо, Россин обществые эб найрамдалай, хуули ёноной гуримаар экономическа, политическэ болон оюун бодолой кризисһээ гаргаха зорилго табина.

СҮЛӨӨТЭ РОССИН АРАДАЙ ПАРТИ

Анха түрүүн Россин вице-президент А. Руцкой «Россин коммунистнууд демократиин түлөө» гэһэн парти байгуулха һэдэлгэтэй бэлэдхэлэй худэлмэри эхилээ һэмнай. Харин һүүлдэнь тэрэнь Россин Коммунистнуудай демократическа парти гэжэ нэрлэгдэ һэн. Октябриин 26—27-до Москвагай Киногой байшан соо тус партийн түрүүшын съезд боложо үнэрбэ.

Элидхэл хэһэн А. Руцкой партиингаа экономическа ба социальна программа тухай хэлэхэдээ, «гүрэнэй мүнгэ зөөридэ найдахагүй, харин социальна хамгаалгын хэрэгтэ мүнөө бии боложо байгаа һүбэлгэн бэрхэ ябуулагшадай ба аралжаа наймаанай байгуулалтануудай мүнгэ хэрэглэхэ» гэһэн социальна политика баримталхабди гэбэ.

Политикын талаар — хуули гаргалгын, гүйсэдхэхэ ба сүүдэй засагуудай эрхэ түлөөлэгэнүүдые амяарлалгада, хубаарилгада туһа хүргэхэ.

Харин экономикын талаар— эд бараанай, капиталай болон худэлмэриин хүсэнэй үрдилдөөтэ үргэн дэлгүүр байгуулха.

Съезд дээрэ нэрэөө һэлгэхэ гэжэ шиидхэгдээ. Тэрэ «Сүлөөтэ Россин Арадай парти» гэжэ нэрлэгдэхэ болобо. Коммунис гэһэн нэрэһээ арсаһаниинь удхатай байжа болохо. КПСС-эй зөөри үг залгамжалан абаха һанаатай байһан тухайгаа тэрэ сэхэ мэдүүлбэ.

ШУХАЛА АСУУДАЛНУУД ЗҮБШЭГДӨӨ

БуряадайССР-эй Верховно Советэй Түрүүлэгшэ Л. В. Потапов, Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ В. Б. Саганов Россин Верховно Советэй Президиумдэ болоһон шухала зүблөондэ хабаадажа ерээ юм. Тэндэ зүбшэгдэһэн асуудалнууд тухай Л. В. Потапов республикын Верховно Советэй Президиумэй гэшүүдэй болон аппарадай суглаан дээрэ мэдээсэл хээ. Тодорхойлбол, Федеративна хэлсээе зүбшэн харалгын түгсэхэлэй шатын ябаса, Россин бүридэлдэхи бүрин эрхэтэ республикануудай түлөөлэгшэдэй гараа табиһан Политическэ мэдүүлгые, мүн РСФСР-эй бүридэлдэ ородог республикануудай, үсөөн тоото арад яһатанай нютагуудай хоорондын ассоциаци, ассамблейнүүдэй эрхим дээдын тушаалтадай саг үргэлжэ худэлжэ байха зүблөө тогтоохо гэһэн регламентые зүбшэн хэлсэлгэ тухай тэрэ хөөрөө. Тэрэшэлэн «Үндэһэн шухала реформые бэелүүлгэдэ РСФСР-эй бүридэлдэ ородог республикануудай, автономито эмхидэлнүүдэй, хизаарнуудай, областнуудай хоорондохи харилсаа холбоое бэхижүүлхэ ябадалые хангаха тухай» РСФСР-эй Президентын Указай проект зүблөөн дээрэ харагдаа. Тэрэнэй ёноор, Россин Министрнүүдэй Советтэ республикануудай Соминуудтай, автономито эмхидэлнүүдэй, хизаарнуудай, областнуудай гүйсэдхэхэ засагай зургаануудтай хамта ноябриин 15 хүрэтэр региональна ассоциацинуудые байгуулгын болон тэдэнэй ажал ябуулгын хуули ёноной үндэһэнүүдые баталха гэжэ заагдака.

Национальна конгрессэй парти байгуулха тухай өөһэдынгөө һанамжануудые зохёожо, саашадаа тэрэнээ элирхэйлхэ гэжэ суглаанда хабаадагшадта дурадхагдаа юм байна.

Л. В. Потапов, В. Б. Саганов республикын ажал ябуулгатай холбоотой асуудалнуудые шиидхэхэ зорилготойгоор Арадай депутадуудай Советүүдэй худэлмэриин болон өөһэдөө өөһэдынгөө хүтэлбэрилгын талаар РСФСР-эй Верховно Советэй саг үргэлжын комиссида, хэдэн министерствэнүүдтэ, албан зургаануудта орожо гараа. Буряад ороние түлөөлдэг РСФСР-эй Верховно Советэй депутадуудтай уулзалга боложо, республикын хүтэлбэрилэгшэдэй болон арадай депутадуудай бүри нягтаар харилсаха арга боломжонууд зүбшэн хэлсэгдээ.

Россин арадуудта, Россин Арадай депутадуудай съездэ Б. Н. Ельцинэй хандалгын гол бодолнууд тухай Л. В. Потапов тогтожо, республикын мүнөө үедэ шиидхэжэ байгаа асуудалнуудтай тэдэниие холбоо. Тиихэдэ Буряад ороной Верховно Советэй Президиумэй болон тэрэнэй аппарадай худэлмэриие нарижуулан һайжаруулгада хабаатай хэдэ хэдэн асуудалнууд тус суглаан дээрэ харагдаа. Республикын Верховно Советэй табадахи сессиин хоёрдохи шатые 1991 оной ноябриин 25-да нээхэ тухай шиидхэбэри абтаа.

Республикын Верховно Советэй хэблэлэй түб.

ЗАЛУУШУУЛАЙ ЭМХИ ЯМАР БАЙХАБ?

Уржадэр Улаан-Удэ хотодо РСФСР-эй ЛКСМ-эй Буряадай республиканска эмхиин 35-дохи онсо конфереци худэлмэреэ эхилээ. Буряад ороной комсомолой бүхы эмхинүүдэй делегадууд тэндэ сугларжа, эмхиингээ программ болон уставта хүбилалтанууде ба нэмэлтэнүүдые оруулха, нэрэ хүбилгаха тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ эхилээ. Тус асуудалаар Буряадай комсомолой республиканска комитедэй нэгэдэхи секретарь Ц. Батуев элидхэл хэһэн байна. «Манай эмхи тарангүй саашадаа үлөө һаа, урданайхяараа үзэл бодолой талаар идиалга, хашалта хэгдэхэ ёногүй. Энэ гол шухала хараа бодолнай байжа гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

Конференциин худэлмэридэ Буряадай ССР-эй Верховно Советэй Түрүүлэгшэ Л. В. Потапов хабаадалсана.

Манай корр.

Нүдэрэй шухала асуудал

ХАРААА БОДОЛОО ЭЛИРХЭЙЛЭЭ

Октябриин 19-дэ үнэрөөд, партийн I съездэ 4 делегадые һунгаа һэн. Эдэ хэд бэ гэбэл, Арадай эрдэм һуралсалай министерствын худэлмэрилэгшэ Г. А. Ринчинова, профессор В. В. Мантатов, сэрэгэй алба хаагшад В. П. Агафонов, В. И. Яковлев гэгшэд болоно.

Съездэ хабаадаад бусаһан В. И. Яковлев заседани дээрэ съезд тухай хөөрөө. Тэрэ Москвада хоёр үдэр соо болоо юм байна. Иимэ гурбан булэг асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ гэбэл, национальна харилсаанууд, ямар документнүүдые съезд дээрэ баталхаб, партийн байгуулалмжа, КПСС-эй зөөриин хуби заяан гэхэ мэтэ болоно.

Съезд дээрэ зохид оршон байдал тохёолдоо гэжэ В. И. Яковлев тоолоно. Гэбэшье национальна харилсаануудта анхаралай хүсэд хандуулагдаагүй дээрэһээ манай республикын делегациин үүсхэлээр республиканууудай делегациинуд гурбан зүблөө үнэргэжэ, тэдэнэй нэрэһээ В. И. Яковлев үгэ хэлээ юм байна. Мүн тэрэ съездын мандатна комиссиин түрүүлэгшээр һунгагдаа һэн. В. П. Агафонов тус партийн хүтэлбэрилхы орган болохо советтэ һунгагдаа. Тиихэдэ манай республикын түлөөлэгшэ В. А. Звержевич — Түбэй шалгалтын комиссида, В. В. Мантатов — партийна арбитраждаа оруулагдаа.

Сүлөөтэ Россин арадай партийн Буряадай эмхи «Демократическая Бурятия» худэлөөндэ хамтын гэшүүн болоно ороо гэһэн һанамжа элирхэйлэгдэ.

Түрэнэй тушаал ээлжэ байһан А. Руцкойн тус партийн хүтэлбэрилэгшөөр һунгагдаа эркэтэй бэйһан тухай асуудал съезд дээрэ харагдаа гү гэжэ В. И. Яковлевһаа асуубаб. Энээн тухай хөөрэлдөөн болоо гэжэ тэрэ харюусаба. Тиихэдээ үгэ хэлэһэн олонхи зон дэлхэйн бүхы болбоссроги оронуудта партиинуудай хүтэлбэрилэгшэд түрэнэй тушаалнуудые һаадгүй ээлдэг гэжэ зааглаа. Мүн Ельцинэй ураа соо партийн обкомууд, райкомуудай нэгэдэхи хүтэлбэрилэгшэдэй түрэнэй зургаануудта дээдын тушаал ээлхэ ёногүй гэжэ хэлэгдэнэ. Тиихээ тиктэрээ энээниие гуримшуулһан һайн хуули хэрэгтэй.

Урдань байһан коммунис партийн үзэл бодолые халан абаха гүт гэжэ республиканска эмхиин советэй гэшүүдээ асуубаб. Гол шухала асуудалнуудаар урданай үзэл суртал тай холбоо байхагүй. Зүгөөр партийн программада байһан энэрэсы һайхан һургаал, гол ёнонуудые халан абахада хамаагүй гэжэ советэй гэшүүд тоолоно. Юрэнхыдөө, социальна хамгаалгын гэрти болохо ёнотой юм хаш. Тобшолон хэлбэл, эмхидхэлэй шатада байһан партийн үзэл суртал хүсэд шэлэгдээ, бүридүүлэгдээгүй гэжэ ойлгохоор. Гэбэшье тэдэнэрэй демократическа бүхы хүсэнүүдтэй харилсаабэр бэлэн байһаниинь һайшаалтай. Партийн Буряадай реском демократуудтай һайн харилсаа нёдондоной тогтоожо шадабал, магад августыш бүһалгаанай һүүлээр рескомойнд ехэер бүруушаагдахагүй байгаа гэһэн һанамжа хэлэгдээ.

Министрнүүдэй Советэй худэлмэрилэгшэ А. А. Петрунин, Батшанерай мэргэжэл дээшлүүлдэг институдай худэлмэрилэгшэ Б. М. Михайлов республиканска эмхиин түрүүлэгшэнэр юм байна.

Заседани дээрэ республиканска эмхиин байгууламжа, тэрэнэй бүридхэлдэ ороходо хэрэгтэй болохо документнүүдые бэлдэлгэ болон бусад асуудалнууд тухай хөөрэлдөөн болоо. Гэшүүнэй түлбэриинь салинтай 1 процент хүрэтэр байха юм хаш. Хүн бүхэнэй байдалһаа уламжалан, зарим гэшүүд гэшүүнэй түлбэриһөө сүлөөлэгдэхэдөө болохо.

Сүлөөтэ Россин арадай партийн Буряадай эмхиин ээлжээтэ хамтын суглаан ноябриин 23-да хараалагдана. Эхин эмхинүүдэй республикын районуудта бии болохо тухай зарим тэдэ мэдээнүүд бии.

Эдэмнай урдань коммунистнууд бэйгаашье һаа, партийн хуушаржа, зохидгүй болоһон хараа, шүгэмай зүйлнүүдые усадкажа, демократическа бүхы хүсэнүүдтэй нягта харилсажа, хараа бодолоо элирхэйлбэ гэшэ, арадай ажабайдалые һажаруулхын түлөө эрэд шиидэмтэйгээр тэмсэхэ гэһэн хараа бодолоо элирхэйлбэ гэшэ.

Н. БАДМАРИНЧИНОВ.

Нүдэрэй шухала асуудал

Нинтын эмхинүүдтэ

БУРЯАДАЙ ССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТОГТООЛ

БУРЯАДАЙ ССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ БАРИЛГЫН, АРХИТЕКТУРЫН БА ГЭР БАЙРЫН-КОММУНАЛЬНА АЖАХЫН ТАЛААР КОМИТЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ ТУХАЙ

Буряадай ССР-эй Верховно Совет **иигэжэ тогтообо:**

1. Ондоо ажалда хүдэлхэ болоһонтойнь дашарамдуулан, Буряадай ССР-эй Верховно Советэй Барилгын, архитектурын ба гэр байрын-коммунальна ажахын талаар комитедэй түрүүлэгшын уялгануудһаа Николай Иннокентьевич Быковые сүлөөлхэ.

2. Буряадай ССР-эй Верховно Советэй Гүрэнэй байгуулалтын ба нюултагүй мэдээсэлгын комитедэй гэшүүнэй уялгануудһаа депутат Владимир Дамбаевич БАДМАЦЫРЕНОВЫЕ сүлөөлжэ, Буряадай ССР-эй Верховно Советэй Барилгын, архитектурын ба гэр байрын-коммунальна ажахын талаар комитедэй түрүүлэгшээр һунгаха.

Буряадай ССР-эй Верховно Советэй Түрүүлэгшэ Л. ПОТАПОВ.

Улаан-Удэ хото
1991 оной октябриин 24.

БУРЯАДАЙ ССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТОГТООЛ

БУРЯАДАЙ ССР-эй ХҮДӨӨ АЖАХЫН БА ЭДЕЭ ХООЛОЙ ЗҮЙЛНҮҮДЭЙ МИНИСТРЫЕ ҺУНГАХА ТУХАЙ

Буряадай ССР-эй Верховно Совет **иигэжэ тогтообо:**

Ээлжэ байһан түшаалһаань Анатолий Михайлович Шевченкые сүлөөлжэ, Буряадай ССР-эй худөө ажахын ба эдеэ хоолой зүйлнүүдэй министрээр Николай Намдыкович **Найдановые** һунгаха.

Буряадай ССР-эй Верховно Советэй Түрүүлэгшэ Л. ПОТАПОВ.

Улаан-Удэ хото
1991 оной октябриин 24.

БУРЯАДАЙ ССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТОГТООЛ

БУРЯАДАЙ ССР-эй ХҮН ЗОНИИЕ АЖАЛААР ХАНГАЛГЫН ТАЛААР ГҮРЭНЭЙ КОМИТЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЫЕ ҺУНГАХА ТУХАЙ

Буряадай ССР-эй Верховно Совет **иигэжэ тогтообо:**

Буряадай ССР-эй Хүн зониие ажалаар хангалгын талаар гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшээр Иван Митрофанович **Пытиние** һунгаха.

Буряадай ССР-эй Верховно Советэй Түрүүлэгшэ Л. ПОТАПОВ.

Улаан-Удэ хото
1991 оной октябриин 24.

БУРЯАДАЙ ССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТОГТООЛ

БУРЯАДАЙ ССР-эй ГҮРЭНЭЙ ЭД ЗӨӨРИ ЭРХИЛХЭ ТАЛААР ГҮРЭНЭЙ КОМИТЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЫЕ ҺУНГАХА ТУХАЙ

Буряадай ССР-эй Верховно Совет **иигэжэ тогтообо:**

Буряадай ССР-эй Гүрэнэй эд зөөри эрхилхэ талаар гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшээр Евгений Матвеевич **Егоровые** һунгаха.

Буряадай ССР-эй Верховно Советэй Түрүүлэгшэ Л. ПОТАПОВ.

Улаан-Удэ хото
1991 оной октябриин 24.

БУРЯАДАЙ ССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТОГТООЛ

АФГАНИСТАНДА НАҺА БАРАҺАН БУРЯАД ОРОНОЙ СЭРЭГШЭДЭЙ ГЭР БҮЛЭНҮҮДТЭ САГ ЗУУРЫН ТУҺАЛАМЖА ҮЗҮҮЛХЭ ТУХАЙ

Буряадай ССР-эй Верховно Совет **иигэжэ тогтообо:**

Айл бүхэндэ 5 мянган түхэригэй хүртэсэтэй байха хараатайгаар, Афганистанда наһа барааһан Буряад ороной сэрэгшэдэй гэр бүлэнүүдтэ саг зуурын туһаламжа үзүүлхэ тухай Буряадай ССР-эй Министрнүүдэй Советэй дурадхалые баталха.

Буряадай ССР-эй Верховно Советэй Түрүүлэгшэ Л. ПОТАПОВ.

Улаан-Удэ хото.
1991 оной октябриин 24.

БУРЯАДАЙ ССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТОГТООЛ

БУРЯАДАЙ ССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ БЮДЖЕДЭЙ, ФИНАНСЫН БА ЭКОНОМИЧЕСКА РЕФОРМЫН ТАЛААР КОМИТЕДЭЙ ГЭШҮҮНЭЙ УЯЛГАНУУДҺАА ДЕПУТАТ Л. В. ПОТАПОВЫЕ СҮЛӨӨЛХЭ ТУХАЙ

Буряадай ССР-эй Верховно Советэй Түрүүлэгшээр һунгагдаһантайнь дашарамдуулан, Буряадай ССР-эй Верховно Советэй Бюджедэй, финансын ба экономическа реформын талаар комитедэй гэшүүнэй уялгануудһаа депутат Леонид Васильевич **Потаповые** сүлөөлхэ.

Буряадай ССР-эй Верховно Советэй Түрүүлэгшын орлогшо Р. ГАРМАЕВ.

Улаан-Удэ хото.
1991 оной октябриин 24.

1992 ОНДО «МОНГОЛ АНААХА УХААНАЙ ТОБШО ТҮҮХЭ» МАНАЙ ГАЗЕТЭДЭ ТОЛИЛОГДОХООР ХАРААЛАГДАНА. АНААХА УХААН—ЭМНЭЛГЭ, МЕДИЦИНЭ ГЭҺЭН УДХАТАЙ. ҮБЭР МОНГОЛОЙ ТЕХНИЧЕСКЭ МЭРГЭЖЭЛЭЙ ХЭБЛЭЛЭЙ ХОЛБООН 1986 ОНДО ХЭБЛЭН ГАРГАҺАН БАЙНА. УЙГАРЖАН МОНГОЛ НОМҺОО ТЭРЭНИИЕ БАТАМҮНХЭ САНЖИМИТЫБЭЙ ОРШУУЛАА. ЭНЭДХЭГ-МОНГОЛ ЗАНШАЛТА ЭМШЭЛГЭ ТУХАЙ ОНДООШЬЕ МАТЕРИАЛНУУД ГАРГАГДАХА. ҮҮН ҮҮГЭЙ ЭМШЭЛЭЛГЫН АСУУДАЛНУУДААР ҺОНИРХОДОГ ХҮНҮҮД «БУРЯАД ҮНЭН» ГАЗЕТЭ ЕРЭХЭ ЖЭЛДЭ ЗАХИЖА АБЫТ!

Дэлгүүрэй экономико: бодомжонууд, хараа шэглэлнүүд

АЗИАТСКА БИРЖЭ: алишье талаараа олзотой

Азиатска биржэ (анханай Байкальска) хангалгын-худалдаа наймаанай хүдэлмэриеэ үдэр бүри үргэдхэжэ байнхай. Һүүлэй үедэ биржын амжалтанууд тухай гансал Улаан-Үдэдэ, Эрхүүдэ, Шэтэдэ бэшэ, харин үргэн ороноймнай олон ондоо нютаг булангуудта дуулдадаг болоо. Ажал ябуулга тухайгаа эдэнэр нюужа байдаггүй, харин арга шадалаараа олондо мэдээсэхые оролдодог юм. Энэ талаараа гүрэнэй гү, али ямар нэгэн бусад коммерческэ байгууламжанууд орходоо, урагшаа һанаатайшуул гээшэ.

— Россин хэрэгсэл бараанай-түүхэй эдэй биржын удаа түрүүлжэ ябаһан Азиатска биржын уставной капитал таба дахин ехэ болоо гэхэ гү, али 10 миллионһоо 50 миллион түхэриг хүрэтэр ургаа. Буряадай, Тувагай, Яхадай-Саха, Шэтын, Эрхүүгэй түбүүдэнэ гадна Кемеровскэ областьдо, Алтайн хизаарта биржэ оорын түбүүдтэй болобо. Гэхэнээ гадна Красноярск, Екатеринбург, Братск, Благовещенск хотонуудта биржын түлөөлэгшэд хүдэлмэреэ эхилээ. Хүршэ Монгол ороной долгүүрэй байгууламжануудтай холбоо тогтоохын тула правительственна хэмжээндэ хэлсээн баталагдаһан юм. Хитадай шууд өөһоор хэрэг эрхилэгшэдтэй харилсаанда эхи табигданхай.

Азиатска биржэ мүнөө үедэ юрэл «географиял» үргэдхөө бэшэ. Зарим эд бараан, имагтал энэ биржээр дамжан, хэрэглэгшээ олодог болонхой: «Юрэнхыдөө, Сибириин бүхы алюминий мүнөө биржэ дээрэмнай»,— гэжэ биржын ахамад эрхилэгшэ А. Фирсов хоорөө һэн.

Биржын фондово таһагай байгуулагдаһаар хоёр һараһаа үлүү саг үнгэрбэ. Августын эхеэр худалдаа наймаанда анха түрүүшынхээ табигдаһан акци 1 миллион сэнтэй һаа, аяар 1 миллион 705 мянган түхэриг өөр худалдагдаа. Удаадахи наймаанай үедэ акци бүри дээгүүр сэгнэгдэһэн байна.

Бишкек хотодо болоһон биржэнүүдэй конгресс дээрэ Россин биржэ 800 миллион түхэригэй капиталтай урьһаламжын хоёр фонд байгуулһан тухайгаа мэдээсээ һэн. Азиатска биржэ эдэнһээ хойнотохогүйе оролдон, «Ородой-азиатска» гэһэн түсхай нэрэтэй өөһэдын банк байгуулха гэжэ шиидэбэд.

Улаан-Удын һургуулинуудай эхин классуудай һүрагшадай эдеэ хоол түлөөһэгүй болгохын тула азиатска биржэ 1,6 миллион түхэриг таһалан һомолбо. Иигэжэ дэлгүүрэй экономикын үедэ олониитэдэ түһа хүргэбэ, нигүүлэсхы ажал ябуулгадаа эхи табиба ха юм.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, тус биржэ хүгжэлтын шэнэ шатада гараа. Саашадаа хангалгын-худалдаа наймаанай хүдэлмэриеэ һайжаруулхын тула дэлгүүрэй шэнэ хэрилсаануудта гараха зорилготой.

Үнгэрһэн эун суута Гарвардска университедэй эрдэмтэдэй хабаадалгатайгаар «Биржэнүүдэй худалдаа наймаанай хүгжэлтын асуудалнууд» гэһэн темаэр семинар-зүблөөн болоо һэн. Эндэ нэгэл тобшолол хэгдэһэн байна. Ушарынь юуб гэбэл, худалдаа наймаанай биржэнүүд хадаа оройдоол эхин шата, тиимэһээ ерээдүйн дэлгүүрэй эрилтэнүүдые гүйсэд хангаха аргагүй. Теэд дэлгүүр гэжэ юун бэ гэһэн асуудал гаража мэгэд. Олон зондо энэмнай юрэл аралжаа наймаан, комиссионно магазин, заха шууюур, базаар мэтээр һанагдадаг. Харин бага сагашье һаа, эрдэм мэдэсэтэй зондо дэлгүүр гээшэмнай биржэнүүд дээрэ гү, али дэлгүүрэй бусадшье оршон байдалда эд бараа үйлэдбэрилэгшэдэй хоорондо худалдаа наймаа эмхидхэлгэ болоно бшуу. Дэлгүүр гэһэн ойлгосын гүрбадахи тайлбари мүн лэ бии. Урьһаламжын мүнгэ зөөриин иланганяа ехэ, элбэг газарһаа тэрэниие ондоо, хэрэгтэй тээшэнь, олзо үгэхэ газартань ябаашахада, үйлэдбэриин бодото ургалта хангагдаха бшуу. Урьһаламжын акционернэ бүлгэм, өөрын банк байгуулха, сэнтэй саарһануудай, мүн ерээдүйдэ валютын, алтанай эрьесэ хангаха—нимэ зорилго биржын урда табигдана. Тиихэдээл биржэ финансово-коммерческо томо байгууламжа болон бүрилдэхэ бшуу.

Теэд эдэ бүгэдые бэелүүлхын тула захиргаанай органууд, парламент туһа үзүүлхэ ёһотой. Биржынхид байра байдалаа, хэлхеэ холбоогоо үргэдхэхэ хүсэлтэй. Россин правительствада зарим проект, дурадхалнуудаа мэдүүлхэ һанаатай. Хилын саанахи түлөөлэгшэдэй, жэшээлбэл Монголой биржэ дээрэ сэхэ хэрһилсажа, худалдаа наймаан туһайгаа хэлсэдэг болоо һаань, һайн бэлэй.

Биржын техническэ арга боломжонууд үшөөл бага. Ороёдоо дүрбэн үдэр наймаагаа ябуулна. Долоон үдэршье худалдажа болохо һэн бээ, теэд ооһэдын байрагүй—ядалдана.

Засаг баригшадай зүгһөө туһаламжа мүнөө болотор үгы. Бусадтай суг РСФСР-эй КП-гэй Буряадай рескомой нинтын политическэ түбэй байшангые худалдажа абаха һанаатай һэн. 4 миллион түхэриг дурадхаа бэлэй. Теэд тэрэ байшан Соёлой министерствэдэ түлөөһэгүйгөөр үгтөө. Юуншье һаа—газаршье, гэршье, магазиншье һаа—миинтээр үгтэхэ ёһогүй. Мүнөө бүхы юумэн худалдаа наймаанай байха ёһотой. Энээнгүйгөөр дэлгүүр үгы гэжэ биржынхид тоолоно.

Дэлгүүрэй нинтэ нэгэн экономическа байдалай хэрэгтэй байһые азиатска биржэ батадхан харуулаа. Эгээл тиимэһээ биржэдэ туһалха хэрэгтэй. Парламентда, правительствада дэлгүүрэй харилсаанууд тушаа дурадхал, захиануудые оруулжа, тусхай Хуулинуудай мүндэлхэдэ хэрэгтэй хүдэлмэри ябуулхаар болоо ха. Энээн тухай биржын ахамад эрхилэгшэ А. Фирсов онсолон тэмдэглээ һэн. «Үмсын эд зоори» гэһэн үгэһоо айжа һурдэдэг сагнай хэзээ үнгэрхэ гээшэб гэжэ коммерсантнуудай эзэмдэлгээ үргэдхэжэ байһан сагта асууха дуран хүрэнэ.

А. КУКЛИН,
«Советская молодежь» газетын тусхай корр.

Улаан-Удын Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй коммунис ажалай локомотив-хабсаралгын цехэй панельнэ участогта Юрий Викторович Давыдовай хүтэлбэрилдэг бригадада 6 хүн худалдэг. Бригадын дүй дүршэлтэй 5-дахи разрядай электрослесарь Анатолий Федорович Пушкаревский залуушуулда жэшээ харуулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ажалай ветеран А. Ф. Пушкаревский залуу электро-слесарь А. Тарасовтай электровозой панельнүүдые хэжэ байнынь харуулна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Үндэһэн соёлоо үргэе!

АРАДАЙНГАА ЁҺО ЗАНШАЛЫЕ ҺЭРГЭЭ

Арадай оюун бодолой, соёлой, түүхын орхигдошоһон, дабтагдашагүй, дундаршагүй баялигые һэргээн бодхоохо зорилгохойгоор буряад зоной бүхы газар нютагуудта байһан ёһо заншалнуудые нарижуулан нэбтэрүүлхэ, шэнэ түхэл маягуудые бии болгохо, жэнхэнэ буряад хэлээ олоной дунда тарааха, үндэһэн арадайнгаа урданай һалбаринуудые хүгжоохэ, залуушуултай хүдэлмэри ябуулха гэһэн ехэ ажал Бүгэдэ буряадуудай үндэһэн соёлой эблэлэй хүдэлмэриилэгшэдтэ даалгагдаһан байна. Байгша оной февраль һарада эмхидхэгдэһэн бүгэдэ буряадуудай съезд дээрэ баталагдаһ

— Буряад арадай үндэһэн мэргэжэл һэргээн хүгжоохэ, ёһо заншалнуудаа тэхэрюулхэ талаар ехэ юумэн хэгдэжэ байна...

— Зуб даа. Нэн түрүүн Ивалгын 38-дахи СПТУ-гай дэргэдэ түмэр дээрэ, модон дээрэ һкилэгшэдэй, үнэтэ металлаар гоёлто, зүүдхэл хэгшэдэй, буряад национальна хубсаһа оёгшодой тусхай отделени нээһэн байнабди. Тиихэдэ Буряад ороной Шэтын, Агын, Эрхүүгэй Усть-Ордын арадай мастернуудай хажуудта шабинарые һургаха хэрэгтэ хабаадан, стипендии, мүн багшанартань салин түлэнэбди. Тиигэжэ, нэеы гэр, мориной зэр эзмсэг, шарга тэргэ, эмээлһэй эхилээд бусад ажал тэдэнэр хэжэ һураża байна. Тэдээнһээ гадна морикной дэлһээр гобелен, элдэб юумээр аппликаци хэжэ, буряад дэгэл оёжо һураха бэлигтэйшүүлдэ анхаралда хандуулагдана. Илангаяа буряад арадай хүгжэмтэ инструментнүүдые бүтээхэ уран аргаяа мастернууд залуушуулда дамжуулна.

Үшөө тиихэдэ Түнхэнэй, Хориин, бусад нютагуудай костюмүүд түхай номуудые хэблэжэ байнабди. «Буряад тамганууд» гэжэ нэрэтэй ном арадай хээ, угалзануд түхай хөөрэхэ юм. Нютаг бүхэнһөө буряад арадай костюмуудые худалдан абажа суглуулнабди.

— Арадай оюун ухаанай соёл хүгжоолгэдэ, ёһо заншалнуудта хабаатай ажал ехэ гүнзэгы удха шанартай, «Хүн болохо багаһаа» гэжэ хэлсэдэг ха юм. Ерээдүйн үльгэршэдые фольклористнуудые бэлдэхэ зорилготогойгоор ВСГИК-тэ тусхай отделени нээһэнтнай, тон һайн. Энээн тухай бидэ газетэдээ мэдээсээ һэмди...

— Буряад ёһо гуримаа, арадайнгаа ёһо заншалые һэргээн хүгжоохэ зорилготойгоор энэ отделени «Зүүн Сибириин фурмэй соёлой институтта нээгээ гээшэбди. Хамта дээрээ элдэб зүгһөө ерэһэн 15 хүн һурана, ерээдүйдэ «фольклорист — культуролог» гэһэн мэргэжэлтэй болохо юм. Эндэ Пала Тушемиловэй аша зээ хубүүн һурана. Тиигэжэ үеэнүүдэй холбоо дахин байгуулагдаба бшуу. Үндэр түрэлтэ Далай-ламатай ехэ олон зоной хабаадалгатай уулзалга стадиен дээрэ эмхидхэлгэдэ эдэбхи үүсхэл гаргаабди. Тэрэ тоодо олон тоото дасануудай мастаалнуудые һэргээжэ, олон зоной хабаадалгатайгаар, олон хоолойн аялга нилгүүлэн хүнүүд дуулалдаа. Хаа хаанагүй, Хэжэнгын, Эгэтын, Ацагадай дасануудые арамнайлагын тусхай мерафонуудта хабаадаабди. Хоёр үдэрэй туршада монгол арадуудай бүхэ бариллаагаар һайндэр ганха түрүүшынхиеэ эмхидхэгдэжэ, найруулгынь бидэ зохёоһон байнабди. Эндэ ехэ эдэбхитэй хүтэлбэрилэгшэ, тренер Василий Енхорович Гэрмаев гэбьяатай гэжэ тэмдэглэхээр. Тиихэдэ «Буряад шатар» эмхидхэлдые халуунаар дэмжэнабди. Усть-Ордын округто бариса байгууллха, манайхяар хэлэхэдэ, обоо тахиха, уһанай булаг, аршаанние хүндэлхэ талаар эдэбхи үүсхэл гаргаабди, тиигэжэ холбоо барисаагаа батадханабди. «Хараасгайн» журналай редакцийн эмхидхэгдэһэн «Тэхэ Бабанын һайндэр» үнэргэлгэдэ гурба мянган түхэриг дамжуулһан байнабди. Эрдэм һуралсалай министерствэтэй хамта олон хэмжээ ябуулгануудые эмхидхэлгэдэ хабаадаһабди. Буряад хэлэ бэшэгээ хүгжоохэ, жэнхэнэ буряад хэлэн дээрэ гарадаг хэблэлээ дэмжэн, «Буряад үнэн» газетынгээ эмхидхэн байгуулагшад болонхойбди.

— Танай эблэлэй хүдэлмэрилэгшэд, харюусалгата зон командировкодо саг үргэлжэ ябажа, олон түбүүдтэ туһа хүргэжэ байдагтнай мэдээжэ. Ямар туһаламжа хүргэгдэнэб, энээн тухай тодорхойгоор хөөрэжэ үгыт.

— Мүнөө үедэ хаа хаанагүй урданай ёһо заншалнуудаанууд һэргээгдэжэ, буряад арадай фольклорно бүлэгүүд бии болгогдожо байна гээшэ. Тиимэһээ элдэб нютагай, һайндэрнүүдые үнэргэхэ тухай нэйруулганууд гэжэ үгы шахуу бшуу. Республикын болон бусад газарай РМНЦ-гэй методистнуудай зохёоһон найр, наадануудай сценариинууд мүнөө үеын эрилтэдэ хүрэнэгүй гэжэ мэдээжэ. Тиимэһээ элдэб һайндэрнүүдтэ, фольклорно фестивальнүүдта, ямар нэгэ ёһо заншал харуулһан концерт наадануай программада хабаатай найруулганууд туһаламжа болгон эльгээхэ арганайбди. Эндэ хэхэ ажал ехэ. Тэрэшэлэн эблэлэймнай дэргэдэ байгуулагдаһан «Хадаг» гэһэн фольклорно бүлэг Усть-Ордын, Агын нютагуудаар айлшалан, бэлиг шадабарияа харуулаа гэжэ, тэмдэглэхээр. Нютаг нютагаар ябажа, бэлигтэй залуушуулые эмгэрүүлэн эндэ һургахаяа асарагабди. Шэнээр байгуулагдажа байһан фольклорно бүлэгүүдтэ, үрэн гартай бэрхэшүүлдэ, оёдолшодто туһа хүргэнэбди. Мүн тиихэдэ түрэл хэлээ олоной дунда нэбтэрүүлхэ, научна хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ гол анхаралда хандуулнабди.

— Научна хүдэлмэри ябуулха, хэлэ бэшэг хүгжоохэ талаар юун хэгдэнэб?

— Түүхын эрдэмэй доктор Тарас Максимович Михайлевай хүтэлбэрилдэг сэхэн гурбан шэглэлээр ажалаа ябуулна; нэн түрүүн буряадуудай ажаһуудаг гурбан нютагуудые национальна соёлой автономидо орүүлан байгуулна. Ломоно хараада аймаг дэнэ бии болгоно, арадуудай түүхээ лоор научна шинжэлхэхэ, гурбадахяар, бүгэдай хэлэ бэшэгээ дэлмэри ябуулха. Буряад арадай үг, материальна болон най соёлой хүгжэлмүүд, шэнжэлэгнэ. Нютаг хэлэнэй жэлэлгэнүүд хэлэнэй түрөөр ралсалай ном, нуурахе ном, гэ мүүд бэшэгдэнэ.

ХАРИЛСААГАА ҮРГЭД

Ямаршье арад аорынгоо гоё һайхан искусствата, дуу хатартай, аялга хүгжэмтэй байдаг гээшэ. Арадай гүн сэдьхэлдэ хадуугдаһан урданай дуунуудые, ёохорнуудые олоной дунда тарааха, дэлгэрүүлхэ, мартагдажа байһан арадай аман зохёолые мүнөө үеын зондо хүргэхэ, дуулгаха гэһэн уялганууд мэргэжэлтэ артистнуудта даалгагдана бшуу.

«Талын аялганууд» гэжэ нэрлэгдэһэн дуу, хатарай ансамбль Усть-Орда тосхондо 1977 ондо бии болгоо һэмди. Тиигэжэ аяар холын ГДР-эй Карл-Маркс-Штадт хотодо үнэргэгдэһэн фольклорой ураскоорондын фестивальда тэрэ үедэ уран һайханай хабаадагшадай ансамбль байһан энэ бүлэг хабаадажа, уран бэлигтээ Европын зонино таниулсуулһан гэбьяатай.

Энэ ансамблие байгуулгада аарынгоо ехэхэн хубитые оруулһан хүнүүд олон. Тэдэнэй дунда буряад арадай искусствада гэбьяатай Петр Павлович Хомутаевые нэрлэхээр. Ансамблиин жаран хоёр наһатай артист П. П. Хомутаев хадаа аарааа шадамар бэрхээр хуур дээрэ наададаг, ехэл һонирхолтой шог ёто рассказуудые хөөрэдэг хүн юм. Тэрэнэй уран бэлиг олондо мэдээжэ. Тэрэ аарааа Ленинградай театрай хүгжэмэй болон кинематографиин гурэнэй институт дүүргэһэн байна.

Тиихэдэ энэ ансамблиимнай тернүүдэй хажууда шабинарые һургаха хэрэгтэ хабаадан, стипендии, мүн багшанартань салин түлэнэбди. Тиигэжэ, нэеы гэр, мориной зэр эзмсэг, шарга тэргэ, эмээлһэй эхилээд бусад ажал тэдэнэр хэжэ һураża байна. Тэдээнһээ гадна морикной дэлһээр гобелен, элдэб юумээр аппликаци хэжэ, буряад дэгэл оёжо һураха бэлигтэйшүүлдэ анхаралда хандуулагдана. Илангаяа буряад арадай хүгжэмтэ инструментнүүдые бүтээхэ уран аргаяа мастернууд залуушуулда дамжуулна.

Үшөө тиихэдэ Түнхэнэй, Хориин, бусад нютагуудай костюмүүд түхай номуудые хэблэжэ байнабди. «Буряад тамганууд» гэжэ нэрэтэй ном арадай хээ, угалзануд түхай хөөрэхэ юм. Нютаг бүхэнһөө буряад арадай костюмуудые худалдан абажа суглуулнабди.

— Арадай оюун ухаанай соёл хүгжоолгэдэ, ёһо заншалнуудта хабаатай ажал ехэ гүнзэгы удха шанартай, «Хүн болохо багаһаа» гэжэ хэлсэдэг ха юм. Ерээдүйн үльгэршэдые фольклористнуудые бэлдэхэ зорилготогойгоор ВСГИК-тэ тусхай отделени нээһэнтнай, тон һайн. Энээн тухай бидэ газетэдээ мэдээсээ һэмди...

— Буряад ёһо гуримаа, арадайнгаа ёһо заншалые һэргээн хүгжоохэ зорилготойгоор энэ отделени «Зүүн Сибириин фурмэй соёлой институтта нээгээ гээшэбди. Хамта дээрээ элдэб зүгһөө ерэһэн 15 хүн һурана, ерээдүйдэ «фольклорист — культуролог» гэһэн мэргэжэлтэй болохо юм. Эндэ Пала Тушемиловэй аша зээ хубүүн һурана. Тиигэжэ үеэнүүдэй холбоо дахин байгуулагдаба бшуу. Үндэр түрэлтэ Далай-ламатай ехэ олон зоной хабаадалгатай уулзалга стадиен дээрэ эмхидхэлгэдэ эдэбхи үүсхэл гаргаабди. Тэрэ тоодо олон тоото дасануудай мастаалнуудые һэргээжэ, олон зоной хабаадалгатайгаар, олон хоолойн аялга нилгүүлэн хүнүүд дуулалдаа. Хаа хаанагүй, Хэжэнгын, Эгэтын, Ацагадай дасануудые арамнайлагын тусхай мерафонуудта хабаадаабди. Хоёр үдэрэй туршада монгол арадуудай бүхэ бариллаагаар һайндэр ганха түрүүшынхиеэ эмхидхэгдэжэ, найруулганууд бии. Тэрэшэлэн шог ёто сценкэнүүд, урданай онтохонууд программынай һонирхолтой болгоно.

Тиигэжэ 1987 ондо «Талын аялганууд» гэһэн ансамблинмнай гэшүүд аяар холын Европын оронуудта, тодорхойлбол, Швейцарида, Италида, Францида, ФРГ-дэ болон Баруун Берлиндэ айлшалан ошожо, үрэн бэлигээ харуулһан байна.

Тиигээд мүнөө үедэ дүй дүршэл нэмэн, мэргэжэлтэ артистнуудтай дуу, хатарай ансамбль болоо һэн хойноо шиидхэгдээгүй олон асуудалнуудтай ушараабди.

Нэн түрүүн Бүгэдэ буряадуудай үндэһэн соёлой эблэлэйхидтэй хамта ансамблиин ажабайдалтай, концерт-наадантай холбоотой олон асуудалнуудые шиидхэжэ байнабди. Тус эблэлэй вице-президент Бато Дугаржапович Баяртуевтай хөөрэлдэжэ, мэргэжэлтэ артистын тон хэрэгтэй шэмэглэл, зүүдхэл, тодорхойлбол, буряад арадай мастернуудай мельхисроор бүтээдэг этэнэрнуудэй шэдитэ һайхан һиихэ, гоёолтонуудые хүүлэхыень захижа байнабди.

Тиихэдэ саашадаа харилсаагаа үргэдхэн, репертуарай талаар олон асуудалнуудые шиидхэхэбди. Мэргэжэлтэ ансамблиин коллективтэй болоодаг ажалаа хэжэ байгаа.

ХАРЬКОВ. Наһанайнгаа амаралтада гараһан амитад-артистнуудта эндэ анхарал хандуулдаг болоо. Циркын программануудые бэлдэхэ талаар Бүхэсоюзна дирекцийн филиалай дэргэдэ арөнэ дээрэ наадаха шадалгүй болоһон амитадые байгладаг юрэ бусын байра эмхидхэгдээ.

Тэрэнэй үгы байхада хэрэгтэй болоһон амитадые унтуулжа аладаг байгаа. Гол түлэб хоолынь хүртэдэгтэй һэн. Харин мүнөө булгандань хүрэхэ эдеэ хоол үгтэнэ. Циркдэ ажаллаһан саг соогоо олоһон дуй дүршэлэй, «ветеранууд» роо ерэжэ, мүнгэ үгэжэ, билет баг

НИЖНИЙ Н хи автозавод до зорюулж дэлмэриишэ үнгэргэдэг, эрхимүүдые шаһан, хари Рүүшынхеэ, да баяр ёмо дэлда байна. Автом дэлмэриишэ

Эрхүүгэй о Усть-Орда

Дэлгүүрэй экономико: бодомжонууд, хараа шэглэлнүүд

ҮНДЭҺЭ ЯҺАТАНАЙ БҮРИДЭЛНҮҮДЭЙ ШЭНЭ НЭРЭНУУД

Агуулхэ түрэн байһан СССР хэдэн хүби боложо бутарба. Хуушанай олон тоото союзна республикануud бээ даһан гүрэнүүд болохо таһарба.

Тиихэдэ РСФСР-эй дэбиахэр дээрэ тэрэнэй бүридэлдэ ородог автономито республикануud, областьнууд, округууд нэгэ гү, али хоёр шата дээшээ гараża, бүрин эрхэтэ бүридэлнүүд болоһонсо мэдүүлээ. Зүгөөр мүнөө үедэ үндэһэ яһатанай бүридэлнүүдэй ондоо нэрэтэй болобошье, тэндэ ажалууһан хүн зоной һүүдал байдал хуушанайхяараа хүшэр хүндэ байнаар.

Ямар республика, область, округ ямар нэрэтэй болообо гэжэ һанаануулаа. Үшөө олон бүридэлнүүд анхнайнгаа нэрэтэй зандаа. Тэдэнтэ баһал ондоо нэрэ абажа магадгүй.

Хуушанайнь нэрэ	Мүнөөнэй нэрэ
Буряадай АССР	Буряадай ССР
Агын Буряадай автономито округ	Ондоо нэрэтэй болоогүй.
Усть-Ордагай Буряадай автономито округ	Ондоо нэрэтэй болоогүй.
Башкирэй АССР	Башкирай Республика Башкиртостан
Горно-Алтайн автономито область	Горно-Алтайн ССР
Дагестайн АССР	Дагестан республика
Еврейн автономито область	Ондоо нэрэтэй болоогүй
Адыгейн автономито область	Адыгейн ССР
Кабардино-Балкарай АССР	Кабардино-Балкарай ССР
Карелиин АССР	Ондоо нэрэтэй болоогүй
Коми АССР	Коми ССР
Марийн АССР	Марийэл Республика, Марийн Республика
Мордвагай АССР	Мордвагай ССР
Татарай АССР	Татарстан Республика
Тувагай АССР	Ондоо нэрэтэй болоогүй.
Хальмагай АССР	Хальмагай ССР
Хакасай автономито область	Хакасай ССР
Ханты-Максиин автономито округ	Ондоо нэрэтэй болоогүй.
Корякска автономито округ	Корякска Автономито Совет Республика
Таймырай (Долгано-ненецкэ) автономито округ	Ондоо нэрэтэй болоогүй
Коми-Пермяцка автономито округ	Коми-Пермяцка автономито область
Карачаево-Черкесска автономито область	Карачаево-Черкесскэ ССР
Удмуртын АССР	Удмуртын Республика
Чечено-Ингушай АССР	Чечено-Ингушай Республика
Чувашай АССР	Чувашай Республика Чувашъен
Чукотско автономито округ	Чукотско Автономито Совет Республика
Эвенкийскэ автономито округ	Ондоо нэрэтэй болоогүй
Яхадай АССР	Яхадай-Саха ССР

Малай үбэлжэлгэ

Намарай наратай үдэрнүүд боогоо болоһоор боложо, хагсуу хүйтэн үбэлэй шэг шарай үзэгдэжэ эхэлэнхэй. Иигэнээр нинтын малай үбэлжэлгын эхилхэ саглье дүтэлбэ.

Тиигэбэшье дутагдалнууд эндэ олон. Республикын олонхи ажахынуудта малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэхэ талаар муртэй юумэн хэгдэнэгүй, горитой хэмжээнүүд абтанагүй. Малай хуушан байрануud, хашаа хорёонууд олон. Тиимэһээ эзэнбарилгын ажал ехэ.

Хэды хүшэр хүндэ байдалай тогтоод байбашье, олохон ажахынуud үбэлжэлгэдөө шадал соогоо бэлдэжэ эзэлаанхай. Жэшээлхэдэ, Хориин районой Хүдэй совхозой Тарбагатайн һу һаалиин фермын коллектив арга шадалаараа эзэнбарилгын ажал ябуулна. Совхозой барилгашадай бригада наг шэбхэ гаргадаг тэхээрэлгые эзэнбарилжа дүүргэхэ тээшээ болонхой. Гэбэшье эндэ шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон. Һу һаалиин фермын 199 үнээдэй ороёдоол 100 нинтэ һаагдадаг юм. Эдэ үдэрнүүдтэ эндэ һу үйлэдбэрилгэ доошолоо. Юуб гэхэдэ, һаалиин малда зележко болон бусад шэмэтэ тэжээл үгтэнэгүй. Тугалнууд муугаар харуулһалгадаа, тус отделенидэ ветеринарна врач үгы. Ушар тиимэһээ ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй дары түргэн абаха хэмжээнүүд эндэ үшөөл олон.

В. ШАГДУРОВ,
журналист.

ҺААДГҮЙГӨӨР ХҮДЭЛГЭГДЭХЭ

Район соо энэ тэжээл бүхыдээ 3432 тонно бэлэдхэгдэхээр хараалагдана. Мүнөө дээрэ энэ үшөө бэелүүлэгдээгүй: Зарим ажахынууд агрегадуудаа зогсоогоо, тиихэдэнь нүгөөдүүльнь муртэй худэлгөөгүй байха юм. Эдэ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдые ойлгохын аргагүй. Гэхэтэй хамта Дзержинскийн нэрэмжэтэ, Хёльын совхозууд ногооной гурил гаргаха даабаряа холо үлүүлээд, үшөө бэлэдхэжэ байна.

Мүнөө тус совхоздо энэ шэмэтэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ ороонһото ургамалай холиос орожо байна. Агрегадые хамгаалгын звеное Никифоритий Андреевич Переваловтой удэрэдэдаг. Тэдэнэр өөдэдэ 250 гектар газарта нимэ холиос тарихай юм. Тиихэдэ нэгэ сагта тарялгүй, хэдэн хоног илгаатайгаар тарижа, сагайнь ерэхэдэ баһал илгажа хуряагаад, гурил болгоно. Механизаторнууд А. Разуваев, Г. Баженов сэгшэд агрегадые таһалгаргүйгөөр хангана. Машинист Н. Баженова тэрэнтэй гурил болгодог.

Һүүлшын мэдээгээр тэдэнэр бүхыдээ 440 тонно гаргаад, даабаряа 110 процент дүүргэбэ.

Бэшүүрэй район.

В. БОРИСОВ.

Бүдэгшэ эрэн дотор

ТОМСК. Капуста ашаһан хэдэн томо машинануud Томскын тэг дунда байшанхай. «Бүхэли үдэр город соогуур ябанабди. Овощой гурбан баазада, хэдэн томо магазинуудта ошоходомнай, капуста абанагүй», — гэжэ автоколоннын жолооч А. Денисов хэлэнэ. Милициин хүдэлмэрилэгшэдэй ашаар арай гэжэ машинануудые тараaха баатай болоо һэн. Томск шадархи совхозууд овощой һайн ургаса үргүулаа. Теэд энээдэ баярлаха аргагүй. Хэрэгтэй хэмжээнэй овощ хадагалһан байна. Городойнхидые хүсэд хангаа, харин бэшыень хаана хэхэ гээшэб? Северодвинск хото 2 мянган тонно капуста абажа, нэгэ бага хүнгэрүүлээ. Гэбэшье үшөөл ехэ овощ үлэнхэй.

МИНСК. Польшын «Адулар» фирмэ эндэ медицинскэ техникэ харуулһан байна. «Медтехника» магазинай выставкын зал соо харинь гурэнэй дэй олохон фирмэнүүдэй мүнөө үеын медицинскэ тухэрэлгэ гурбан үдэрэй туршада харуулагдана.

«Минскдэ үнгэргэһэн ажалаараа сэдьхэлээ хананги байнабди. Ашаг үрэтэй хэдэн хэлсээ баталжа шадаабди,— гэдэг фирмын директор Томаш Войтович хөөрэнэ. Энэ жэлдэ Минскдэ Польшын «Медсервис» предприяти нэгэдэжэ, белоруссуудта манай худалдаһан медицинскэ тухэрэлгэ хангадаг болохо гээд тэрэ тэмдэглээ һэн.

КЕМЕРОВЭ. Эндэ Кузбассай медицинын 100 мянга гаран худэлмэрилэгшэд хоёр часаар ажалаа таһалдуулһан байна. Энэ үедэ санитарна машинануud областиин түбэй гол талмайн зээлжэ, пижедүүд эмхидхэгдээ һэн.

Һалбаринн байдалда засаг түрын анхаралгүйгөөр хандаһан дээрэнээ больница болон поликлиникэнүүд хараһаар байтар хуушаран үмхирнэ, тон хэрэгтэй эм болон препараануud дутаалдана, медицинын худэлмэрилэгшэдэй салин бага, ажалай үдэр ута, жэлэйнь амаралта богоно. Эгээл тиимэһээ элүүр энхые хамгаалгын худэлмэрилэгшэд эдэ бүгэдые иимэ аргаар бруушаагаа гээшэ.

Забастовкын үедэ медицинскэ түрэгэн туһаламжын бригадануud ажалаа хэжэ байгаа.

ХАРЬКОВ. Наһанайнгаа амаралтада гараһан амитад-артистнуудта эндэ анхарал хандуулдаг болоо. Циркын программануудые бэлдэхэ талаар Бүхэсоюзна дирекцийн филиалай дэргэдэ арөнэ дээрэ наадаха шадалгүй болоһон амитадые байгладаг юрэ бусын байра эмхидхэгдээ.

Тэрэнэй үгы байхада хэрэгтэй болоһон амитадые унтуулжа аладаг байгаа. Гол түлэб хоолынь хүртэдэгтэй һэн. Харин мүнөө булгандань хүрэхэ эдеэ хоол үгтэнэ. Циркдэ ажаллаһан саг соогоо олоһон дуй дүршэлэй, «ветеранууд» роо ерэжэ, мүнгэ үгэжэ, билет баг

НИЖНИЙ Н хи автозавод до зорюулж дэлмэриишэ үнгэргэдэг, эрхимүүдые шаһан, хари Рүүшынхеэ, да баяр ёмо дэлда байна. Автом дэлмэриишэ

Үндэһэн соёлоо үргэе!

АРАДАЙНГАА ЁҺО ЗАНШАЛЫЕ ҺЭРГЭЭ

Арадай оюун бодолой, соёлой, түүхын орхигдошоһон, дабтагдашагүй, дундаршагүй баялигые һэргээн бодхоохо зорилготойгоор буряад зоной бүхы газар нютагуудта байһан ёһо заншалнуудые нарижуулан нэбтэрүүлхэ, шэнэ түхэл маягуудые бии болгохо, жэнхэнэ буряад хэлээ олоной дунда тарааха, үндэһэн арадайнгаа урданай һалбаринуудые хүгжоохэ, залуушуултай хүдэлмэри ябуулха гэһэн ехэ ажал Бүгэдэ буряадуудай үндэһэн соёлой эблэлэй хүдэлмэриилэгшэдтэ даалгагдаһан байна. Байгша оной февраль һарада эмхидхэгдэһэн бүгэдэ буряадуудай съезд дээрэ баталагдаһ лэй вице-президент, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй к Дугаржапович БАЯРТУЕВТАЙ манай корреспонд ОРБОДОЕВА уулзажа, үнгэрһэн хахад жэлэй т бэелүүлһэн ажал хэрэгүүдээрнь һонирхоһон б арадайнгаа ёһо заншалнуудые, соёл болон түүх талаар эршэтэй ажал эрхимэ байһан Бүгэдэ үндэһэн соёлой эблэлэй вице-президент Б. Д. хэлэн хоорэлдоос уншагшадайнгаа анхаралда т

— Хахад жэл соо гээшэмнай хэлэн ажалаар тоолоходо, ехэшье багашье болзор гээшэ ааб даа. Минин һанахада, эблэлэй хүдэлмэрилэгшэд энэ болзор соо ехэ ажал ябуулжа байна...

— Хэгдэхэ ажал үшөөл ехэ юм бээ... Хахад жэл үлүүтэй хугасаа соо эблэлэймнай хүтэлбэри доро ажалаа эдэбхижүүлхэ зорилготойгоор табан ехэ сэкци байгуулагдаһан, тиин хүдэлмэриеэ ябуулжа байна. Тодорхойлбол, координационно (таарууллан табилгын) хүдэлмэри ябуулха, тиихэдэ материальна болон оюун ухаанай соёлые һэргээн баяжуулха, мүн эрдэм наука, соёл, эрдэм һуралсал, хэлэ бэшэг хүгжоохэ талаар, залуушуултай суг хүдэлхэ, тэрэшэлэн ажахы эрхилэлгын ажал ябуулха зорилготойгоор тусхай сэкциинууд бии болгогдожо, бүхы хүн зонтой, бусад министерствэнүүдтэй, эмхи зургаануудтай хамта ажал хүдэлмэриеэ эдэбхижүүлнэ. Координационно хүдэлмэри абажа харабал, аймаг бүхэндэ эблэлэймнай районно түбүүд байгуулагдаа. Тиихэдэ Москва, Ленинград, Новосибирск, Томск, Якутск, Киев, Петровск-Забайкальский болон бусад хотонуудта буряадуудай соёлой түбүүд байгуулагдажа, тэдэнэй хүгжэлтэдэ нэгэ багахан мүнгэн зоорин үгтэнэн байна. Буряадайнгаа опера болон баледэй театртай хамта олон тоото хэмжээ ябуулгануудые үнгэргөөбди, саналганай һайндэр, алдар суута дуушан Лхасаран Линховоиндо зорюулагдаһан фестиваль эмхидхэлгэдэ эдэбхитэйгээр

ТОЛИ

ЭНЭ САГАЙНГАА ҺУДАЛ СОО...

(Матвей Чойбоновой поэзийн үдэшэһөө)

хидтөө хаягдаһан балшар наһотан суглуулагданхай. Үе сагаймнай шэмэрүүн шэнжые тэрэ байшаа тобойсо тодорхойлжэ үгэнэ бэшэ гү?..

Эгээл энэ сагта Матвей Чойбоновой шүлэгүүд энэрхы сагаан сэдьхэлэй гүн соohоо уран бодолоор дамжажа гараһан тула хүмүүжүүлхы гүнзэгы удха шанартай байна,— гэжэ нүхэр Дашиева тэмдэглэлээ.

Матвей Чойбоновой шүлэгүүд дээрэ композитор Юрий Ирдынеев хэдэн хэдэн мэдэжэ дуунуудые бэшээ һэн. Анхандаа концертнүүдтэ, республикын радио болон телевиденеэр зэдэлэгэн тэдэнэрэй дуунуудые СССР-эй арадай артист Дугаржап Дашиев, Буряадай ССР-эй арадай артист Гуржап Эрдынеев, Буряадай ССР-эй габьяата артистнууд Леонард Шоболов, Ким Митыкинов гэгшэд радио болон телевиденииг арадай инструментнүүдэй оркестртэй хамта гүйсэдхэбэ. Тиихэдэ «Байгал» ансамблийн дууша басагад этэга дээрэ наадажа байгаад, мүн лэ хэдэн

Матвей Чойбоновой шүлэгүүдэй гол сэдьхэлэй гүн соohоо уран бодолоор дамжажа гараһан тула хүмүүжүүлхы гүнзэгы удха шанартай байна,— гэжэ нүхэр Дашиева тэмдэглэлээ.

Матвей Чойбоновой шүлэгүүд дээрэ композитор Юрий Ирдынеев хэдэн хэдэн мэдэжэ дуунуудые бэшээ һэн. Анхандаа концертнүүдтэ, республикын радио болон телевиденеэр зэдэлэгэн тэдэнэрэй дуунуудые СССР-эй арадай артист Дугаржап Дашиев, Буряадай ССР-эй арадай артист Гуржап Эрдынеев, Буряадай ССР-эй габьяата артистнууд Леонард Шоболов, Ким Митыкинов гэгшэд радио болон телевиденииг арадай инструментнүүдэй оркестртэй хамта гүйсэдхэбэ. Тиихэдэ «Байгал» ансамблийн дууша басагад этэга дээрэ наадажа байгаад, мүн лэ хэдэн

1-дэхи буряад интернат-һургуулийн оюутан олоороо сугларахай.

Буряад хэлэ бэшэгэй багша Роза Гармаевна Дашиева Матвей Чойбоновой шүлэгүүдэй ном тухай оншотой хүрсэ ороолто үгэ хэлэхэ зүүраа:

— Таанад, оюутадые түрэлхи хэлэндээ дуратайгаар хүмүүжүүлхые хүсэһэндөө мунөөдэр таанадые суглуулбабди. Түгэс түгэлдэр сэдьхэлтэй ябажа, энэ бэрхэшээлтэ үеһөө гараха ёһотойбди,—гэжэ Роза Гармаевна хэлээд, Матвей Чойбоновой уянгата шүлэгүүдые уран гоёор уншаба.—Мунөөнэй хүлгөөтэ, бэрхэшээл дүүрэн сагта үндэр наһатай үбгэд, хүгшэдые, аба эжынэрээ бидэнэр, хэн хэнгүй, үмэгшэлжэ, хүндэлжэ ябаха зэргэтэйбди. Манай Улаан-Удэ хотын Октябрьска райондо «Аистёнок» гэжэ үхибүүдэй байшан бии болонхой. Тэндэ түрэл-

дуунуудыень хангюурдаба.

Буряадай ССР-эй арадай артист Доржо Сультимов «Хүгшэдэй гэрэтэ» гэжэ поздэй шүлэгые уран гоёор уншаба. Удаань багшанарай училищийн оюутад Маша Цыбжитова, Дэнсэмаа Тудупова, Лариса Гармаева, Гүксэмаа Тудупова болон бусад Матвей Чойбоновой шүлэгүүдые уншажа, өөһэдынгөө үндэр сэнэлтэнүүдые үгэһэн бодолнуудые хэлэбэ.

УРАН ШҮЛЭГЭЙ, аялга дуунай зэдэлһэн энэ удэшын хөрдохи хубиень торонто түрэһэн нютаг тухай, тэрээндэ зорюулагдаһан шүлэг, дуунуудаар зэдэлээ.

— Манай Зэдэ нютагһаа уран бэлигтэн, хүрсэ бодолтон урда сагаашье, мунөөшье гаража байһаар. Жэшээлхэдэ, Брайбун хиидтэ, Улаан-Баатарай ехэ дасанда үндэр зиндаатай Жамсаран, Гэлэгжамса ла-

класста зэрижо, ороо агша бэлэйбди. Үеынгөө нүхэрэй арад зондоо иимэ хүндэтэй, уран бэлиг шадабариһа, доторой үндэр соёлтой болоод ябахада, омогорхол баярлаг, халин Байдагби,—гэжэ Анна Хандуевна, уяран мэдүүлээ.

Мүн энэ удашэ СССР-эй арадай артист Дугаржап Дашиев, композитор Юрий Ирдынеев, «Буряад үнэн» газетын редактор, уран зохёолшо Ц. Б. Цыренденжиев, багшын ажалай ветеран Ц. А. Цыренжапова, РСФСР-эй соёлой габьяата худэлмэрилэгшэ, поэт Ц. Ц. Дондогой, Зэдэн совхозой директор Николай Павлович Гомбоев болон бусад нүхэд Матвей Чойбоновой шүлэгшэ, душа, хүгжэмшэ бэлигтэй, аргаша домшо хомсой хүрсэ табисуур тухай, мүн олониитын эдэбхитай ажал ябуулгаша тухай мэтгаалай һайхан үгэгүүдые хэлэбэ.

ПОЭДЭЙ «Сэнхир хадаг» гэжэ номой оршол үгые бэшэхэдээ, уран зохёолшо, СССР-эй арадай депутат Ардан Ангархаев иигэжэ онсолон тэмдэглээ һэн: «Мунөө энэхэн түрүүшынь номой олон зоной зүрхэн руу залаатай байхадань би баяртэйб. Олоной һайн һайхан байхын түлөө оролдоһон шүлэгшэ, дууша, эмшэ домшо, уран дархан Матвей Рабданович Чойбоновые нютагайнь зон Буряадайнгаа республикыйн арадай депутадаар һунгаһан байна, Зоной түлөө зол жаргалаа эдлэхэ гэһэн зорилго одон схэ бэлигые орьёлуулжа, ошон ехэ ажалые отторгой өөдэ соробхилуулдаг хаш...».

Буряадайнгаа арадай депутат алдартай Матвей Рабданович гансашье үргэн Зэдэнгээ ажалшадай эрилтэ хэрэглэмжэн асуудалнуудые үрагшатай шидхэлсэжэ байдаг бишэ, мүн бүхы республикынгаа улад зоной түлөөлэгшэдтэй саг үргэлжэ уулзажа, сэсэн даруу зэргээрээ одон орьёлноо үгтэһэн мэргэн хабаараа туһалжа байдагынь дэмбэрэлтэй даа!

Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада Матвей Чойбонов оронойнгоо эрдэмэй олохон түбүүдтэ хүрэжэ, эрдэмтэдээр харилсаһан байна. Гадна энэ нүхэрнай Болгари, Венгри, Монгол оронуудай эрдэмэй хүрсэлэнгүүдэй болоод засагай дээдэн зургаагүдай үрилгаар албан хэрэгээрээ хэдэ дахин ябажа сэзэһэн юм. Матвей Чойбонов Монголой Арадай Республикын хүндэтэ эрхэтэн гэһэн нэрэ зэргэтэй.

Үнгэрһэн зунай һайхан сагта үндэр түрэлтэ Далай-Ламын Буряад ороноор, Агын дайдаар, Хальмаг болон Монгол ороноор айлшалан буухадань, Матвей Рабданович угталсажа, үдэшэлсэжэ ябаа һэн.

Булаг бурьялаа досоомни, Байдал хубилаа газаамни!— гээд Матвей Чойбонов «Шэнэ сог» гэһэн шүлэгөө дүүрэгнэжэ байдаг. Үнэхээрөөшье, энэ шэнэ сагайнгаа һудал сео одон орьёлноо үгтэһэн оюун мэргэн хабаара бурьялуулжа, сэнгай сэнхир уиларраар бурьаруулгаа ябаг лэ, алдарта нүхэрнай!

Б. ЖАНЧИПОВ.

Аюша ДОНОЕВ

АЯЛГАЯА ТАТАНАБ

ЭЖЫТЭЙГЭЭ ХОЮУЛАА

Эжы, жааха хүлеэгыт,
Эсээб одоо харгыдаа.
Элдэб юумэ суглуулһаар,
Эргээ зобооб хубидаа.
Табхар-табхар алхалаад,
Таная болёоб хүсэхоо:
Татамалхан гуталаа
Тайлаад эндэ хаяхаар.
Залуу һайхан эжыгээ
Замдань ехэр зобоогооб.
Заагаад элдэб эрбээхэй,
Залан бэшээр ябуулааб.
Ялгаа эжым һайхам даа:
Ямбаар намай ябуулаа.
Янза бүрнин сэсэгһээ
Ябууд абаад харуулаа.

ҮХИБҮҮ ҮЛГЫДЭ ОРУУЛХА ЁҺО

Гурба хоноод үхибүү,
Гуркм заншал сахигшад
Хуһан модон Үлгыдэ
Хуушан ёһоор оруулха.
Азын ама гараха
Арбан наһа хүреогүй
Айлайнь нэгэ хубүүхэй
Албаар тэндэ байлсаха.
Шадалгүйхэн хубүүнһээ
Шангаар баһа асууха:
— Шаантын булуу дээш гү!
Шагайн туруу доошоо гү!
Шада яда хубүүхэн
Шангаар бэшэ даруухан,
«Шаантын булуу дээшээ»,— гээ,
«Шабга хубүүн дүүдэй»,— гээ
Шагайн булуу доошоо гээд,
Шашаг алдуу таргаа һаань
Саашаа мүүхэн байуа гээд
Сээрхэн хүгшэд ёһолхо.

ТУГАЛ

Хотон гэрэймнай буландэ
Ходол уяатай тугал
Холоһоо намайгаа
харахадаа,
Хоол эриһэндэл мөөрэдэг—
моо!
Ягаахан хоншоорыень
эльбээд,
Улаахан духыень
маажадагби,
Дулаахан хотондонь
Сайлгахаа
Дуратайгаар түлеэ зоодэгби.
Ажалаа дүүргээд газаашаа,
Аргаахан гаража ошоходом,
Алаг эреэн тугални
Амарыс хүргоо—моо!

БОТОГОН

Халзаршаһан ноohотой,
Харгын тоohоной үнгэтэй,
Хатан буурал эхэтэй,
Харьяа буурал эсэгэтэй —
Үни холын дуушадай
Үншэн сагаан ботогомби.
Хонин шэмхүүр урални—
Хоолоо олодог эзбсэгни.
Хоёр хоohон бүхэндоо
Хожомой нөөсэ хэдэг лэ.
Нохойн һабар һанууллһан
Нугархайхан табгайгаар
Нойтон шабар газар дээр
Ноёной тамга хэбэртэй—
Боро юрьеэнэй хэлээр
Бодолоо бэшэһэн
ботогомби.
Эжэл олон нүхэдтоо—
Эрдэмтэйхэн үхибүүдтээ
Эмээлгүйгоор нюргаяа
Эсэлгүйгоор табихалби,
Элһэтэ газараар аяншалха
Эрэ боро ботогомби.

ЖААХАНДАА ЖАРГАЛТАЙБ

Эжы, абын хажууда
Эгээ ехэ жаргалтайб,
Эжэл олон нүхэдтэй
Элдэб ажал хамһанхайб.
Жаахандаа жаргалтайб,
Жаргалдаа баяртайб
Зургаахан наһатайб,
Зугаалха хабаатайб.
Хабар, намар хамаагүй
Хаба соогоо ажалтайб.
Хамаг олон нүхэдтэй
Хамта номоо үзэнхэйб.
Үглөө бүри һургуули
Үүдээ нээгээд угтанхай.
Үзэг номоо шудалжа,
Үнгын һонин мэдэнхэйб.

УРАН ГАРТАН

Сонагын мунгэшэ дархан
Радна Дамдилович Нохоровой РСФСР-эй гүрэнэй шангай лауреат болоhоорнь.
Уран гартан түхайгаа
Улад зоной урда тээ
Уян дуугаа татаха
Угаа дурам хүрэнхэй.
Сагаан мунгэ һунгаагаад,
Сахаригшуу бэһэлиг
Сагтаа тоншоод гаргаха
Сарюун дархад олон лэ!
Шэршүү торго, хургыгоор
Шэрдэн, сардан угалза
Шэмэг болгон бүтээхэ
Шэнэ сагай абхайнар.
Уһан, тоhон шэрээрээ
Уран гарай хүдэлсоор
Урдын байдал харуулха
Угай бэрхэ зураашан.
Бэлиг, шадал ехэтэн
Бэрхэ, хүшэр ажалаа
Бэшэ зондоо харуулха
Эрхэбэшэ үүргэтэй.

ХҮХЮУ ШАНДАГАНАЙ ДУУН

Бүмбэр-бүмбэр саһан дээрэ
Бүтүү жэмээ гарганам.
Бүргэд, шара шубуунһаа
Буриш зааха айнагүйб.
Бум-бум собхорноб,
Бүтүү ой соо гоёхон:
Хүхюу заахан туулаймни,
Хүрөөд намдаа ерыш даа.
Хүтэрэлдөөд хоюулаа
Хүгтэй солбон наадая.
Бум-бум собхорноб,
Бүглүү ой соо гоёхон.
Хушын орой дээрэһээ
Хүрдан хэрмэн дүүлинэ.
Хүрмэг саһан унана—
Хүлэйм хурдан абарна.
Бум-бум собхорноб,
Бүглүү ой соо гоёхон
Шэнэ жэлээр үхибүүд
Шэмэг ёлкоо тойроно.
Шэбэз шэдхэ ой соогоо
Шэнэ жэмээ гарганам.
Бум-бум собхорноб
Бүглүү ой соо гоёхон.
Нүнинн тэндэ шандагад
Һүрхэй олоор сугларха.
Нүрэг болоод бултадаа
Нүнеэ дүүрэн хатархал,
Бум-бум собхорноб,
Бүглүү ой соо гоёхон.
Гансал ууртай хасуури
Гайтай байнал арһандам.
Гадар сагаан самсыем
Удар хаха татаха,
Ха-ха самсыем
Хахар удар татаха.

ХҮҮГЭД ҮБҺЭНДЭ

Хүбүүд, басагад зундаа
Худэлнэ үбһэн дээр
Худөө талымнай хангал
Хүүгэдээ урлалаа.
Хүгжэм нугархай дуугаа
Хүгтэйгөөр захалаа.
Хундын горхон тэдэнтэй
Хүхюунээр дуулалдаа.

ДАБТАЛГА:

Домоотол аажамаар
Долгилоо мүрнүүд...
Долгиндол хэлбэрхэй
Дуумнай эдэлээ.
Үглоо хэмшэлтэ сагтаа
Урдиhоо ехилээ,
Үнэн эрхэнэй hорёо
Үетэн эрхилээ.
Үбһэ бэлдэхэ ажал
Үхибүүн бүхэнэй
Үндэр дэдэдын шалгалта
Үнинэй бо онхой.

ДАБТАЛГА:

Үлгэн тэнгэриин наран
Удэртоо хүлеэгдээ:
Үнэ зада хии бараан
Үбһэндэ түбэгтэй.
Үрсэ эмнигээр бухал
Үрдилдэн шэрэгдээ.
Үе хабын нүхэрhоо
Үлэхэл хэрэггүй!

ДАБТАЛГА.

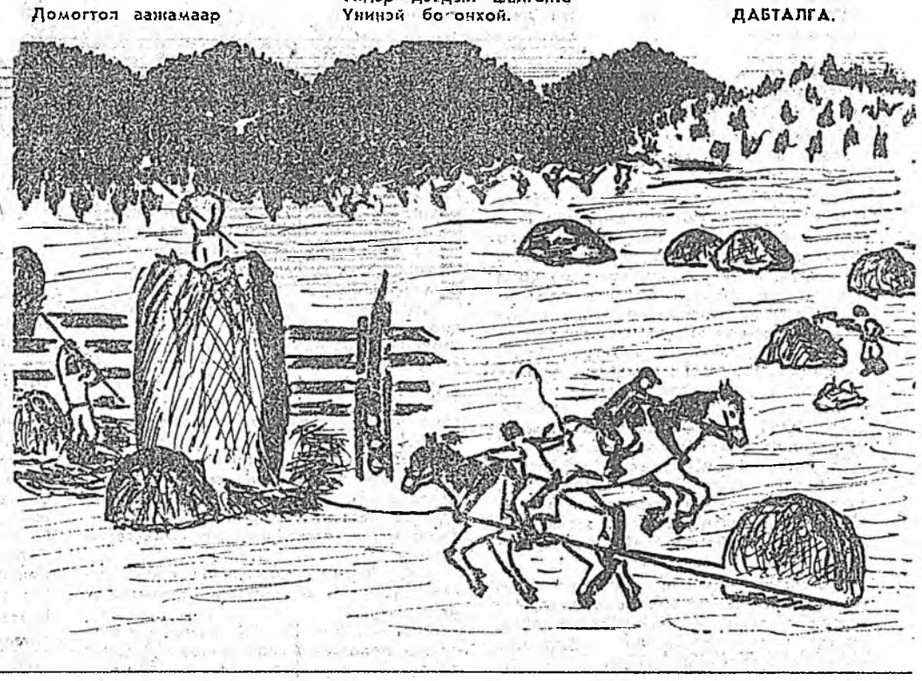

БАЙГААЛИ ТУХАЙ ТААБАРИНУУД

Абын хүнжэлые эбхэжэ
Сарахагүй.
(Тэнгэри).

Агы ехэ сагаан хаяа
Айхабтар ехэ хара
суургатай.
Алтан мүнгэн хоёр—
Оньhон түлхюурынь.
(Үдэр һүнний андалдаан
—hара, наран).

Алаг хонин
Хэбтэн таргалаа.
(Дэлхэй).

Арал үндэрэй нарһан
Арбан хоёр гэшүүhэтэй.
Арбан хоёр гэшүүhэниинь
Гурбан зуун жаран табан
борбоосгойтой.
(Жэл, hара, үдэрнүүд).

Атан тэмээн ангас гэбэ,
Аргамжын үзүүр ялас
гэбэ.
(Сахилгаан).

Аха дүү хоёр
Бэе бэеэ хүсэжэ ядаа.
(hара, наран).

Баабгайнь: «Ябаа» гээ,
Хубүүниинь: «Хэбтэе» гээ.
Басаганиинь: «Байя» гээ.
(Уhан, шулуун, хуhан).

Газаа агта морин,
Гэртэ аргамжын үзүүр.
(Наранай туяа).

Газаа галзуу баабай,
Гэртэ аргамжын үзүүр.
(Нарен).

Галда шатадаггүй,
Уhанда шэнгэлэггүй.
(Мүльhэн).

Гунан бухын дуун hайхан,
Гурьбалаа юртэмсын
абяан hайхан.
(Тэнгэриин дуун).

Гурбан жэлдэ үгы болоод,
Гунан соохор морин ерээ.
(Суг мүшэн).

Жэн торгон захагүй,
Жэжэ hубhан нүхэгүй.
(Тэнгэри мүшэн хоёр).

Заан заадаба,
Замби түбиин амитан
Хуу худэлбэ.
(Үүрэй сайха).

Утаагүй гал.
(Сахилгаан).

Үрхэ дээрэ
Үрөөлэ хилээмэн.
(hара).

Хаhагүй морнис
Хаажа, боожошье ядааб.
(Уhан).

«Толи» уншаад байхадаа...

АХА ЗОНhОО ДУУЛАА hЭМ

Байгша оной июль hарын 27-до гараhан «Толинин» хуудаhанда хэблэгдэhэн В. Ш. Гунгаровай «Буряадай угай түүхэ» гэhэн багахан статья уншаа hэм. Энээн тухай Жанай Түнхэнэй аймагай Жэмhэг нютагта ойдоогоор хөөрэлдэдэг юм. Би энэ түүхэ тухай аха зонhоо нэгэтэ бэшэ дуулаа hэм. Тэдэ зон мэдэжэ хөөрэлдэдэг байна.

Нэгэтэ шошоолог хубүүнэй нуурай эрьедэ ёрэжэ харахадань, юhэн басагад үhанда шунгажа байба ха. Тэрэ хубүүн нэгэ басаганайнь хубсаhа абажа, бургааhан доро нюугаад, хоргодоод, тэдэнние адаглаба. Нэйман басагадынь хубсаhаяа үмдөөд ниидэжэ, тэнгэридээ арилба. Харин юhэдэй басаганиинь хубсаhаа олоожо ядаад байхедаа, ингэжэ хэлэбэ:

— Хэн миниий хубсаhые нюугаабб! Үбгэрhэн эрэ хүн байбал, абамни болохош, хүгшэн эхэнэр байбал, эжымни болохош, немhаа эгэшэ гү, али дүү басаган байбал, эгэшэм гү, али дүүм болохош, немhаа аха эрэ хүн байбал, ахамни болохош. «Харин миниий үетэн байбалшни, шиниий хани нүхэр — hамгэншни болохоб» — гэжэ байгаад хубсаhаа эрихэдэнь, тэрэ хубүүн хубсаhыень үмдэхүүлээд, гэртээ хүтэлжэ ошорба. Тиигээд эжынгээ хубсаhые үмдэхүүлжэ, тэрэ басаганай хубсаhые түмэр ханза хайрсаг соо хэжэ суургалаад, түлхюурээ хүнэй олохогүй газарта нюуhан юм гэлсэдэг. hаро, жэлжүүд hубарин үнгэржэ, айл болоhон тэдэ хөөр долоон хубүүдтэй болобо.

Тэдэнэй нэрэнүүд гэхэ нимэ байна: Хүнхэ, Хэшэгэ, Ангад, Мухар-Согсисо, Зоомогор, Нюhата, Хүдри болоно хэ юм даа. Эдэ долоон хубүүд абаали hамгаhаа түрэжэ, Айшаха гэжэ нэрэтэй тосхон бии болгодоо. Тэрэ тосхондо, дээрэ тоологдоhон нэрэнүүдэй долоон аймаг зон бии болоhон гэлсэдэг. Би өөрөөшье Хүнэ гэжэ аймаг зонhоо таран таhарhан болоноб даа.

Айшаха нютаг мунөө Охор Шэбэр болодог, Саланай совхозой 3-дахи отделениидэ оршодог юм.

Саашань тэрэ түүхээ хөөрэhүү. Нэгэтэ долоон хубүүдэй эсэгэ hүнэй архи нэрэхэ гэжэ бодоод, юhэн тамгын тогоо найман ханатай задагай ороо шабар гуламта дээрэ табижа гал түлээд, тэрээн дээрэ дэбтээр гэжэ модой тогоо уруунь харуулжа табяад, шабар зуурэжа, забhарнуудынь шабажа байхадань, hамганиинь тэрээндэ дүтэлбэ. Үбгэнөө магтан хэдэн үгэ тэрэ хэлээд, «Бидэ хөөр айл аймагтаа хүндэтэй ажаhуужа, олон үхибүүдые хүл дээрэнь табижа, гэрыень ганзагада, хүлыень дүрөөдэ хүргөөбди! Мунөө болоhон хойно бишни хаана холо ошохо хүнбиб, залуудаа үмдэжэ ябаhан хубсаhаа нэгэ үмдэжэ үзэhүү» гэхэдэнь, үбгэниинь hамганайнгаа гуйлгые дүүргэн, ханзынгаа түлхюурые нюуhан газараа заажа үгэбэ. Хубсаhаяа үмдөөд Сагаан шубуун боложо, задагай гэрэй ороон үрхөөр өөдөө ниидэжэ гараха зуурань, үбгэниинь шабартай гараарааа халта хулнүүдыень баряад лэ алдаба. Тиигэжэ Сагаан шубуунай хүл хара болошсо гээшэ. Үрхэ дээрэ тэрэ шубуун hуужа, хэдэн hайхан үгэнүүдээр үбгэнөө үреэгээд, ниидэжэ ябашоо юм гэлсэдэг. Тэрэ хэлэhэн үгэнүүд соонь долоон хубүүднай долоон аймаг зон боложо, жаргажа hуу лэ гэжэ мэтын, үреэлнүүд байгаа гээшэ. Тиимэhээ шошоолог хүн хүн шубууе алахагүй гэдэг.

hамгаяа тэнгэридэ эльгээhэн хубүүдэй эсэгэ зарса hамганьгаа үшөө зургаан хубүүтэй болоhон түүхэтэй. Би тэдэнэй нэрэнүүдээр hонирхоогүйб. Зүгөөр тэдэнэр Бадантанда зургаан аймаг зон боложо тараба. Бадантайhаа таhарhан тараашад— тэдэ аймаг зон Бага-Горхондо hуурижаhан байха. Саяанай совхозой 2-дахи отделениидэ тэдэ зоной байдаг газарнууд тоолсоно. Айшаха, Бадантай гэhэн хөөр нютагай хоорондо 2,5 модоной зайтай юм.

Мунөөшье Жэмhэг нютагта нэhатай хүн зон «Айшаха, Бадантай» аймагай зон гэлсэдэг заншалтай. Түүхэндэ хараад үзэхэдэ, шошоолог хүн агнуурида гү, али холын харгы замда, үгыншье hаа, хада уулада гарахадаа, забол сэржэм үргэдэг байhениинь мунөөшье үлэжэй.

Б. Ж. БИРБАЕВАЙ суглуулбариhаа.

ЭЛЬҺЭН ХЭРЭГЫНЬ НАЙДАМТАЙ

ой үетэн ажалшье хэхэдээ, нэхэдээ, оюун бэлигээ хүгмүнөөхэй залуушуулhаа лэр хүсэн түгэс байhан ае жэлнүүдтэ Агын райна нютагай залуушуул өөхёолой «Сахюурта» гэжэ хлжэ, хүн зонние гоё hайhаар хүмүүжүүлхэ талаар ргэлhэн байна.

ар Гомбожапов, клубые аргал Шагдаров, багшаа Цырендашиев, Бальжинхалхсэ холбооной хүдэлмэт Цыренов, ой партийна эхин эмхинн дан Базаров, бухгалтер гэгшэд энэ хэрэгэй эхи атай. Гар бэшэгэй уран тушын журнал 1961 ондо агай бэлигтэнэй зохёоhон рассказуудые, шог ёгто он үгэ, баснинуудые, шоал тухай хөөрэhэн hонирруулhан байна. Журнар шэмэглэхэ талаар Дамдашиев ехэ ажал ябуулдаг Сахюуртын бэлигтэн орой дугаар журнал гарганаhан эдэбхитэй барандаа округ нэгэдэлэй гэшүүд байhалаарнь элитэ уран зоhирходог, бодото түhаламhан гэжэ. Батажаргал Цыренов, Дамдашиев, Баяр Гомбожапов, ов гэшүдэй уран шүгэй «Агын аялгануд», «Алгал» журналда толилгоорта нютагай хүбүүн в хойшодоо Буряадай өөлшодой зэргэдэ ороо. гэхэдэ, «Сахюурта» жургажа ябаhан залуу үелэндээ, ёһо заншалдаа үүжүүлхэ хэрэгтэ ехээр

Тиимэhээл энэ намар гар бэшэгэй уран зохёолой журналай анха түрүүн гаргагдаhаар 30 жэлэй ойе сахюуртынхидай үргэнөөр тэмдэглэлэнинь гайхалгүй. Нютагай дунда hургуулийн коллектив, тэрэ тоодо багшанар Ц. Н. Нуралхаев, Д. Б. Идамжапова гэгшэд энэ хэрэг эмхидхэхэ талаар ехэ ажал ябуулhан байна. Мүн «Мир» колхозой правлёни багшанарай хэрэгые бага бэшээр дэмжээ. Энээнэй ашаар Сахюуртын уран бэлигтэнэй ажал хэрэгтэ зорюулагдаhан баярай удэшэ эмхитэй hайнаар, олоной hонирхомоор үнгэрөө гэжэ тэмдэглэлтэй.

Ага нютагай поздүүд А. Жамбалон, Б. Шагдаров, Б-Б. Намсарайн, Б-Ж. Шагдаров, композиторнууд Д. Ринчинов, Р. Балданданиев, Ц. Шойжолхамаева гэгшэд энэ удэшэдэ хабаадалсажа, тэрэнниг бүри hонирхолтой болгобо.

«Сахюурта» журнал эхин түрүүн эмхидхэлсэгшэ Б. Гомбожапов гушан жэлэй саада тээ зохёохы ажалаа лажа эхилhэн тухайдаа сугларагшадта ехэ hонирхолтойгоор хөөрэбэ. Мүн журналай үндэhэ hуури табилсаhан Б-Ж. Шагдаров, Ц-Д. Цыденов гэгшэд дурсалгын үгэ хэлэhэн, шэнэ шүлэгүүдээ уншаhан байна. Гадна Агын районой буряад хэлэ заадаг багшанар энэ hайндэртэ хабаадалсажа, тэдэнэй зүгhөө Ц. Б. Намсараева амаршалгын үгэ хэлээ.

Гар бэшэгэй «Сахюурта» журнал мунөө ажалаа үргэлжэлүүлhээр. Наладаараа онуудай эдир үетэн аха нүхэдэйнгөө хэрэгые халан абажа, саашань найдамтай ябуулна. Буряад хэлэнэй багша Д. Б. Идамжаповагай ударидалга доро эдиршүүл уран зохёолой, уран үгын эхин нюусануудтай таниилсана. Эгээл тиимэhээ баярай үдэшэ дээрэ эдиршүүл аха нүхэдэйнгөө, мүн өөhэдынгөө зохёоhон шүлэгүүдые гүйсэдхэбэ. Агын хүгжэмшэдэй зохёоhон дуунууд зэдэлээ. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, «Сахюурта» гэжэ гар бэшэгэй журнал эмхидхэhэн зоной хэрэг найдамтайгаар үргэлжэлнэ.

Б. ГАРМАЖАПОВ.

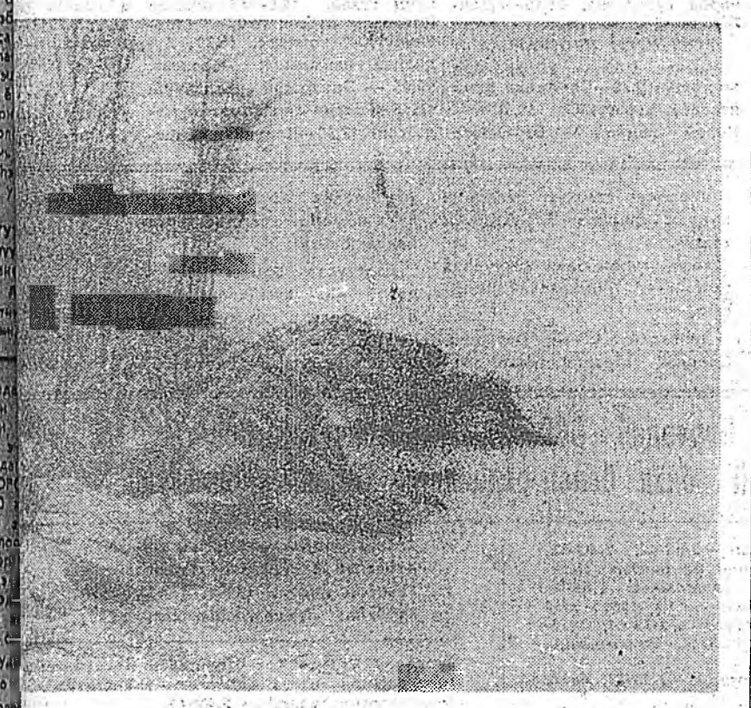

НАМАР. БАЕГАЛАЙ ЭРЬЕ. П. КУЗЬМИНАЙ ФОТОЭТЮД.

ХОРИИН ҺҮҮЛШЫН ТАЙШААНАР

Хорин Степной дүүмынь тайшаагай тушаалhаа Тарба Жигжидэй гаргагдахода, 1857 оной намар Бадма Очиров томилогдоhон байгаа. Тэрэ намар агынхид Магаргта, Эгэгэ голнууд дээгүүр хүргэ бүтээгээд, мүнгээ абаха гэхэдэнь, мүнгэ түлэхэ өнөтой нютагай зон хойшонь татаха хэбэртэй болоо hэн ха. Шэнэ тайшаа шэнгэ захиралта үгэжэ, дэрэ түлбэрниень хангуулhай байна.

1860 оной май соо бэшэhэн архивай формулярна список (ф. 8, оп. 2) 124) баримта соо: «Ахамад тайшаа Бадма Очиров, 46 наhатай, Сагсын родовой управленийн старостаар hунгэгдэhэн байха. Малаар олон, баян зон байгаа гэгдэнэ.

Бадма өөрөө 266 үхэртэй, адуун — 381, хонин — 385, hамган Сайдак Зандакова 50 наhатай. 110 толгой мал энжэтэй бууhан. Бадмын түрэлхид 50 толгой үхэртэй, адуун — 85, хонин — 100 байhан байха.

Хүбүүд гэгэдэ: Цыдыб: 1840 оной августын 13-да түрэhэн. Дашэ-Цырен. 1843 ондо, Мижит 1849 ондо түрэhэн байгаа.

Бадма Очиров эсэгэнь 14 жэл соо (1857—1871 онуудта) тайшаа ябаа. Хүбүүн Цыдыб Бадмаа 15 жэл соо (1875—1890) тайшаагай туслаа даабан байна. Эндэ Бадма Очировай тайшаа байха сагта бүтээгдэhэн эсэгэ hүнэй архи нэрэхэ гэжэ бодоод, юhэн тамгын тогоо найман ханатай задагай ороо шабар гуламта дээрэ табижа гал түлээд, тэрэн дээрэ дэбтээр гэжэ модой тогоо уруунь харуулжа табяад, шабар зуурэжа, забhарнуудынь шабажа байхадань, hамганиинь тэрээндэ дүтэлбэ. Үбгэнөө магтан хэдэн үгэ тэрэ хэлээд, «Бидэ хөөр айл аймагтаа хүндэтэй ажаhуужа, олон үхибүүдые хүл дээрэнь табижа, гэрыень ганзагада, хүлыень дүрөөдэ хүргөөбди! Мунөө болоhон хойно бишни хаана холо ошохо хүнбиб, залуудаа үмдэжэ ябаhан хубсаhаа нэгэ үмдэжэ үзэhүү» гэхэдэнь, үбгэниинь hамганайнгаа гуйлгые дүүргэн, ханзынгаа түлхюурые нюуhан газараа заажа үгэбэ. Хубсаhаяа үмдөөд Сагаан шубуун боложо, задагай гэрэй ороон үрхөөр өөдөө ниидэжэ гараха зуурань, үбгэниинь шабартай гараарааа халта хулнүүдыень баряад лэ алдаба. Тиигэжэ Сагаан шубуунай хүл хара болошсо гээшэ. Үрхэ дээрэ тэрэ шубуун hуужа, хэдэн hайхан үгэнүүдээр үбгэнөө үреэгээд, ниидэжэ ябашоо юм гэлсэдэг. Тэрэ хэлэhэн үгэнүүд соонь долоон хубүүднай долоон аймаг зон боложо, жаргажа hуу лэ гэжэ мэтын, үреэлнүүд байгаа гээшэ. Тиимэhээ шошоолог хүн хүн шубууе алахагүй гэдэг.

hамгаяа тэнгэридэ эльгээhэн хубүүдэй эсэгэ зарса hамганьгаа үшөө зургаан хубүүтэй болоhон түүхэтэй. Би тэдэнэй нэрэнүүдээр hонирхоогүйб. Зүгөөр тэдэнэр Бадантанда зургаан аймаг зон боложо тараба. Бадантайhаа таhарhан тараашад— тэдэ аймаг зон Бага-Горхондо hуурижаhан байха. Саяанай совхозой 2-дахи отделениидэ тэдэ зоной байдаг газарнууд тоолсоно. Айшаха, Бадантай гэhэн хөөр нютагай хоорондо 2,5 модоной зайтай юм.

Мунөөшье Жэмhэг нютагта нэhатай хүн зон «Айшаха, Бадантай» аймагай зон гэлсэдэг заншалтай. Түүхэндэ хараад үзэхэдэ, шошоолог хүн агнуурида гү, али холын харгы замда, үгыншье hаа, хада уулада гарахадаа, забол сэржэм үргэдэг байhениинь мунөөшье үлэжэй.

Б. Ж. БИРБАЕВАЙ суглуулбариhаа.

ХОРИИН ҺҮҮЛШЫН ТАЙШААНАР

Хорин Степной дүүмынь тайшаагай тушаалhаа Тарба Жигжидэй гаргагдахода, 1857 оной намар Бадма Очиров томилогдоhон байгаа. Тэрэ намар агынхид Магаргта, Эгэгэ голнууд дээгүүр хүргэ бүтээгээд, мүнгээ абаха гэхэдэнь, мүнгэ түлэхэ өнөтой нютагай зон хойшонь татаха хэбэртэй болоо hэн ха. Шэнэ тайшаа шэнгэ захиралта үгэжэ, дэрэ түлбэрниень хангуулhай байна.

1860 оной май соо бэшэhэн архивай формулярна список (ф. 8, оп. 2) 124) баримта соо: «Ахамад тайшаа Бадма Очиров, 46 наhатай, Сагсын родовой управленийн старостаар hунгэгдэhэн байха. Малаар олон, баян зон байгаа гэгдэнэ.

Бадма өөрөө 266 үхэртэй, адуун — 381, хонин — 385, hамган Сайдак Зандакова 50 наhатай. 110 толгой мал энжэтэй бууhан. Бадмын түрэлхид 50 толгой үхэртэй, адуун — 85, хонин — 100 байhан байха.

Хүбүүд гэгэдэ: Цыдыб: 1840 оной августын 13-да түрэhэн. Дашэ-Цырен. 1843 ондо, Мижит 1849 ондо түрэhэн байгаа.

Бадма Очиров эсэгэнь 14 жэл соо (1857—1871 онуудта) тайшаа ябаа. Хүбүүн Цыдыб Бадмаа 15 жэл соо (1875—1890) тайшаагай туслаа даабан байна. Эндэ Бадма Очировай тайшаа байха сагта бүтээгдэhэн харгын худэлмэрийн (Московско трактын) хубаари тухай хэлэгдэхэ байха. Дээдэ-Удэ Шэтэ хөөрөй хоорондо 15 почтово станциинуд Нохойн үртөөhөө —Эбэр Догно хүрэтэр байгаа. «1-дэхинь хадаа Онгостойноо. Нохой хүрэтэр. Нохойн Үртөөhөө Хүрбэ тээшэ 7-дахи модон хүрэтэр Гучит үгсаатан (116 дүүшэ) байгаа, 2-дахи нохойн үртөөгэй эүүн тээ 7-дахи модонhоо Хүрбын үртөө хүрэтэр, Шанаагай үртөөhөө Хулэй үртөө хүрэтэр баруун-харганынхид (1783 дүүшэ) даабан, (Хүрбын староста эндэхи хэрээсэнгүүд 117 дүүшэ) даана. Эсэстээ 14-дэхи Сагсын үртөөhөө Шара горхон 10-дахи эльдэнhоо сааша 8 модо-250 сажан хүрэтэр эүүн хубдүүд (1510 дүүшэ) заhаха зэргэтэй hэн.

15-дахи Зүүн-Хубдүүдэй мужаа 8 модо 250 сажанhаа саша Хэhэг-Шэбэр (Хоолошной) хүрэтэр эүүн-харганынхид (866 дүүшэ) заhаха байгаа. (Ф. 8. оп. 1(970)34), 85-дахи хуудаhанда.

Московско тракт заhаха харгын худэлмэри жэл бүхэндэ май hараhаа үбhэндэ орохо хүрэтэр эдэбхитэйгээр ябуулагдадаг байгаа.

Люушын Цэдэн, 27 наhатай, Зүүн-Хуецайн инородно управын гулваа, hамганиинь—Тарбаева Цыаан-Дари, 23 наhатай.

Эрэшүүлэй пансиондо байжа hураhан, училищи дүүргэхэ бүрин түгэс шалгалта бариhан байна (1.8. оп. 2(213, 1875 он). Аюушын Цэдэн 1890—1898 онуудта Хорин Степной дүүмын ахамад тайшаа ябаhан юм.

Хорин Степной дүүмын hүүлшын ахамад тайшаа гэхэдэ, Эрдэни Вамбацыренов 1898—1903 онуудта ябаа. Мунөөнэй Мухар-Шэбэрэй райондо, баруун-хүбдүүд Вамбацырен гэгшын үргэмэл хүбүүн, шэмээшэг басаган хоёрой үри мун. Тиимэhээ ород шэг шарайтай байгаа. Зарим эрдэмтэд, жэшээнь, Новосибирскын Демидов мэтын хүнүүд Эрдэни Вамбацыреновые буржуазна националист гэжэ байгаад хашхардаг бэлэй. Тайшаагай зэргэhээ гараhан хойноо, 20 гаран он болотор Хорин аймагай хэрэг ябуулгада эдэбхитэй хабаададаг hэн гэхэ.

М. ДУГАРОВ.

Манай айлшан

ЛЮДМИЛА ГУРЧЕНКО—УЛААН-ҮДЭДЭ

Суута совет актриса Людмила Гурченко манайда айлшаар ерээд, эдэ үдэрнүүдтэ Улаан-Удын «Дружба» кинотеатр соо үзэлганнуудые үнгэргэжэ байна.

Людмила Марковнатай хамта залуу кинорежиссер Елена Николаева ерэлсээ. Эдэнэр һая буулгагдажа дүүрэһэн, үшөө хаанашье табигдаагүй. «Секс-сказка» гэһэн шэнэ картинаяа абаад ерэнхэй. Людмила Гурченко тус кинодо гол роль гүйсэдхэһэн юм гээд мэдэрсэ.

Киногой биледэй үнэтэйшье һаань (1 билет 10 түхэригтэ), киногой «одые» нюдөөрөө харахаяа хүн зон олоороо ерэнэ. Эдэ үдэрнүүдтэ «Дружба» кинотеатрай харалгын зал ходоодоо дүүрэн байна.

Кинофильмын һүүлээр Людмила Марковнагай бушуу түргэнөөр кинотеатрай тайзан дээрэ бий болоод, илдамхаараар энеэбхилэн зогсоходо, кино харагшад халуун альга ташалгаар уггаба.

Актриса хоорэжэ байхадаашье, наадажа байһандал, өөрын онсо маягаар гар, хүлөө хүдэлгэжэ байгаад, ташаганаса энеэхэдэньшье, харагшад альгаа ташалдаха юм.

«Секс-сказка» гэһэн фильм дээрэ хайшан гээд хүдэлһэнөө, ямар бэрхэшээлнүүдтэй үшарһанаа Людмила Гурченко Елена Николаева хоёр тодорхойгоор хөөрэжэ үгөө. Энэ фильм Литвада буулгагдаһан байна. Мүнөө үеын тэндэхи политическэ байдал бага эррэг мэдэнэ ха юмбибди. Буулгаһан плёнкоёо, аппаратурануудаа ОМОН-һоо, патрульнуудһаа яажа хадагалдаг байһан тухайгаа һонирхолтойгоор хөөрэбэ.

— Картинэйн гаража үрдөгүй байтар, харагшадтаяа түрүүшынхээ уулзажа байнаб. Гадна түрүүшынхээ эротическа фильмдэ наадабаб. Хэды дүй дүршэлтэй болоошье һаа, «түрүүшынхээ», гэжэ хэлэхэдэ нэгэ талаараа аятай байна. Үнэхөөрөөшье, эротическа фильмын жанр ондоо ха юм. Би түрүүшээр бахардан алдааб. Юуб гэхэдэ, би энэ тэрэ хүнэй рольдо орожо наадаараг байгаа ха юмбиб. Харин энэ фильмдэ хэнийе наадахаяа түрүүшээр ойлгоогүйб. Зүгөөр таанад оойэдөо энэ шэнэ картиныемнай хаража, сэгнэнэ бэзэт. Таанадайл сэгнэлтэ бидэндэ эгээл үнэтэй.

...Би таанадта юу хүсэхэбиб? Энэ хүшэр хүндэ сагта зүрхэ сэдьхэлээ мохосроогүй, топгойгоо омог дорюунаар үргөөд, эб нэгэн ябагты. Тиигээ һаатнай, юуншье аймшаттай бэшэ,—гээд Людмила Марковна хөөрөөгөө дүүргэ һэн.

Удаань хорьмнай айлшад суглараагшадай олон тоото асуудалнуудта хариусаба. Энэ һонирхолтой уулзалга хэды часшье үргэлжэлхэ байгаа тоэд удаараахи фильмын эхилхэ саг дүтэлөөд байгаа бшуу.

СССР-эй арадай артистка Людмила Гурченкада улаан-удынхид баяраа сэсэргүүдые барюулна, үшөө үндэр амжалта түйлахыень, улам һонирхолтой хүдэлмэрээрээ баясуулхыень, ходоодоол залуу ябахыень үреэжэ, тайзан дээрэһээ удэшөө һэн.

Б. БОДИЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: СССР-эй арадай артистка Людмила Гурченко кинорежиссер Елена Николаева хоёр уулзалгын үедэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ШЭНЭ МОНОГРАФИ ГАРАБА

Буряадай ССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Борис Дамбаевич Санданов республика дотороо спорт болон физкультура хүгжөөхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэһэн хүн юм. Гадна манай республикада спорт болон физкультурын ямараар хүгжэһэн тухай шэнжэлгнүүдые хэдэг байна. Энэ темээр нүхэр Санданов олон тоото статьянуудые, монографинуудые бэшэһэн юм. Тэрэ һаяхан нэгэ монографи бэшэжэ дүүрэбэ. Тэрэнь һурагша залуушуулай спортын хүгжэлтэдэ зорюулагдана. Энэ монографи спорт болон физкультураар һонирходог хүнүүдтэ, мэргэжэлтэдтэ нэн түрүүн түһатай. Автор энэ монографи бэшэхын тула олон тоото спортын ветераануудтай уулзаһан, архивуудые уудалһан, газета, журналнуудые, номуудые ираһан, шэнжэлгэ хэһэн байна. Буряад орондо залуушуулай спорт болон физкультура хүгжөөхэ хэрэгтэй түрүүшын эдэбхитэд, тэдэнэй дүй дүршэл, онол арганууд тухай тус монографи соо тодоор үгтөөтэй. Гадна элитэ спортсменүүд тухай материалнуудые олоной анхарал татахаяа гэжэ һанагдана. Гадна автор энэ хүдэлмэри соогоо залуушуулай спорт саашадаа хайшан гэжэ хүгжөөгөө һаа, һайн байхаб гэһэн һанамжануудаараа хубаалдана. Зүгөөр һургуулинуудта спорт болон физкультура хүгжөөлгэ ямар бэрхэшээлнүүдтэй дайралдадаг бэ гэһэн асуудалые гүнзэгыөөр шэнжэлээ һаань, тус монографинь бүри һонин болохо байгаа гэжэ һанагдана. Гэбэшье Б. Д. Сандановай энэ хүдэлмэри манай республикын спорт болон физкультура шэнжэлгын хэрэгтэ горитой нуурияа эзэлхэ гэхэдэ, алдуу болохогүй байна.

С. МАКСАНОВ,
түүхын эрдэмэй доктор, Буряадай ССР-эй эрдэмэй габьяата ажал ябуулагша.

ЗҮБӨӨР АШАГЛЫТ!

Холодильник соохи хүйтэн агаарай эрьесые эбдэхэгүйн тула эдеэ хоолоор бү дүүргэгты.

Холодильник соо халуун эдеэ табижа болохогүй, урид хүргэхэ хэрэгтэй. Тиихэдэ алюмини амһарта соо гү, али консервын баанха соо эдеэ хадагалжа болохогүй. Консервэлэгдэһэн эдеэ урид шэл гү, али шаажан амһарта соо хэжэ хабхаглаад, холодильник соо табигты. Тусгаар өөрын үнэртэй эдеэ хоолые (дабһалагдаһан загаһа) гэхэ мэтые полиэтилен гү, али целлофан туулмаг соо хэгээд, хадагалха шухала. Иимэ үнэртэй эдеэ һүнэй эдеэнһээ холо табигты. Юуб гэхэдэ, һүн, тоһон, зөөхэй гэхэ мэтэдэ үнэр бэлээр шэнгэдэг юм.

Тоно тусхай амһарта соо хабхаглаад хадагалхада һайн. Элдэб эдеэ хоол ондо ондоо температурада хадагалагдадаг. Жэшээлхэдэ, зөөхэй, ээзгэй—0,4 сыр 8—12, майонез 5—10 градус хүйтэндэ хадагалха хэрэгтэй.

Хүргэлгын камерын дорохоно эдеэ хоол целлофан туулмаг соо хэгээд, табихада болохо. Харин дабһалагдаһан, гашуун эдеэ хоол доодо тагууд дээрэ табигты. Шэлтэй аршаан эгээл доодо таг дээрэ хадагалха шухала. Юуб гэхэдэ, тэрэ ехэ хүйтэндэ байхадаа, эмшэлбынгээ шанар алдажархидаг.

Түүхэй мяха холодильник соо хадагалхаһаа урид шабар гү, али шаажан хүшагдаһан амһарта соо хэгэд, дээрэһээнь саарһаар гү, али марляар хушагты. Харин боро шүлэ хадагалха гэбэл, тэрэнийе шэл амһарта соо шүүгээд, хадагалагты.

Хүргэгдэһэн загаһа сэбэр саарһан соо орёогоод, хүргэдэг камера соо табигты. Угаагдаагүй жэмэс хүсэд хабхаглангүй, марляар хушаад, дунда таг дээрэ табигты. Харин огородой эдеэ эгээл доодо хайрсаг соо хэгэд, тургөөр үршыхагүйнь тула шэлээр хушагты.

Холодильник соо консервэ хадагалһанай хэрэгтэй. Тиихэдэ сагаан хилээмэ холодильник соо орхижо болохогүй, тургөөр хаташаха. Харин кремтэй торт, пирожно холодильник соо хадагалха шухала.

Эдеэн бүхэн холодильник соо хадагалагдаха тусхай санитарна хэмжээнэй үдэрнүүдтэй:

Бусалгагдаһан һүн —1 үдэр; сонгоогдоһон колбаса—4 үдэр; сыр—12 үдэр; тоһон—21 үдэр; зөөхэй, сүсэгы—2 үдэр; үндэгэн — 21 үдэр, шэнэ мяхан—2 үдэр; хоршэгдэһэн мяхан—1/2 үдэр; шанагдаһан мяхан—3—5 үдэр; шэнэ загаһан—3 үдэр; сонгоогдоһон загаһан—2 үдэр; шанагдаһан загаһан—1 үдэр; салат—1 үдэр; торт—2 үдэр; эһэгдэһэн талхан — 4 үдэр, гахайн өөхэн — 20 үдэр.

Холодильнигаа 2—3 недели болоод лэ хайлуулжа, аршажа байгты. Гэдхэхэһээ урид досоохи бухы эдеэ хоолыень абаад, удаань зайн галһаа болюулаад, үүдыень нээгээд орхигты. Мульһ, саһаниинь өөрөө хайлаха ёһотой. Хутагаар мульһэнһөөнь һалгаажа огто болохогүй. Удаань 1 литр үһан соо 1 ехэ халбага соодо хэгэд, холодильнигаа һайса угаагаад, зөөлэн бүдөөр аршаад, хатгагты. Удаань бухы эдеэ хоолоо һөөргэнь хэгэд, холодильнигаа хүдэлгэхэдэ болохо.

МВД-һээ мэдээсэнэ

ЭЗЭГҮЙ ОРХИҺОНОЙ ХОЙШОЛОН

— Таанад юундэ хулгай хэнэбта? — гэжэ хулгай хэһэн хүнүүдһөө асуухадаг «Эзэгүй орхигдоһон зөөри юундэ абахагүй, хулгайлхагүй юмбибди» гэжэ тэдэнэр һэнгэргүйгөөр хариусадаг. Энэньшье ойлгосотой ха. Хэнэйшье мэдэһээ, поликлиникэ, һуралсалай газарнуудта, эмхи зургаануудта үбшэн хүнүүд, студентнэр, хүдэлмэрилэгшэд хубсаһа хуваа болон нилтын зөөри эзэгүйгөөр орхидог гээшэ. Жэшээнь, Северобайкальск хотоһоо зайгуултажа ерэһэн хуулиин наһа гүйсөөгүй гурбан хүбүүд октябриин 18-най үдэр УРС-ын худалдаа наймаанай баазын хүдэлмэрилэгшэдэй хубсаһаяа тайладаг, эзэгүй орхигдоһон газарһаа нэгэ эхэнэрэй сүүмхэ соохоо 300 түхэриг болон бусад хэрэгсэлнүүдые хулгайлһан байгаа. Октябриин 22-ой үдэр ЛВРЗ-гэй медицинскэ туһаламжа үзүүлдэг пунктын хубсаһанай таһалга соохоо дэгэл, плащ хулгайлагдаа. Мүнөө Улаан-Удэдэ ажаһуудаг гурбан хүн бариг-дажа, эдэ бүгэдэ эзэдтэнь бусаагдаба. Мүн энэ үдэр Баргажанай районой Бодоной совхозой склад соохоо 4 мэшээг ороохон хулгайлагдаһан байгаа. Мүрдэлгын һүүлээр нютагай дурбэн хүн хулгай хээ гэжэ элирүүлэгдээ.

Октябриин 23-най һүни Улаан-Удын Звездно үйлсын нэгэ айлай сарай соохоо поршоонхо хулгайлһан байна. Буркоспосоюзай байшангай 48-дахи кабинедтэ хулгайшан орожо, 1100 түхэриг мүнгэн, паспорт болон эдеэ хоолой талонтой сүүмхэ абаад тэрьелээ.

Загарайн районой Үнэгэтэйн совхозой гостиницын хүдэлмэрилэгшэдэй нюдэн дороһоо диван, хэнада хадаатай байһан шкаф, гурбан стул, стол хулгайшадай гарта оробо. Гостиницын хүдэлмэрилэгшэд юумэнэйнгээ үгы болоһые гурбан удэрэй үнгэрһэн хойно ойлгоо бшуу. Тус районой Ильинка поселогто ажаһуудаг нэгэ хүн Дагдынхүүл гэжэ газарһаа дүрбэн центнер үбһэ хулгайгаар асарһан байгаа. Эдэ бүгэдэ мүнөө мүрдэгдэжэ эхилээ.

Дээрэ хэлэгдэһэн баримтануудһаа тобшолол хэхэдэ, хаана юун эзэгүй хэбтэнэб, тэдэ бултадаа хулгайшадай хара һобарта ородог байха юм:

Үнгэрһэн долоон хоногой туршада гурэнэй, нинтын, үмсын гэр байраһаа 80 хулгай хэгдээ. Энэмнай бүлта эзэгүйгөөр орхигдоһон зөөри болоно. Бэлэн мүрөөр хулгай хэгшэдтэ юумэзээ абхуулхагүйн тула хэдэхэншье секундаар газаашаа гарахадаа, кабинедээ, гэр байраяа суургадаха хэрэгтэй. Тиихэдэ врачта гү, али хэрэгээр ноёдто ороходоо, юумэзээ коридор соо бү орхигты гээд һануулая.

Ажалһаа ябахадаа, үүдэзээ суургадаха, сонхын хаалгатай байһые шалгаха шухала. Харин таниглдаагүй хүнэй эзэхнргаанай газарта бии болоо, һаань, ямар хэрэгээр, хэндэ ерээбта гэжэ асууха хэрэгтэй.

Предприятинуудай, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд харуулшадайнгаа хүдэлмэри таһалгаряагүй шалгажа байхаяа мартаха ёһогүй.

Октябриин 21-һээ 27 болоотор республика дотор харгынтранспортна 16 гэнэ усал боложо, 8 хүн наһа барагаан, 31-ниинь, тэрэ тоодо гурбан үхибүүн хүндөөр гэмтэлэн байна.

Улаан-Удэ хотын үйлсэнүүдтэ, талмайнуудта нинтын газарнуудта элдэб хулиган ааша гаргаһан 767 хүн дотоодын хэрэгүүдэй таһагуудта оруулагдаһан байха юм.

Буряадай ССР-эй МВД-гэй хэблэлэй бүлэг.

Телевидени

НОЯБРИИН 4-һоо 10 ХҮРЭТЭР

Понедельник, 4

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—Үглөө. 10.00—«Мать»—уран һайханай фильм. 1-дэхи фильм. 12.15—Мультфильмнүүд. 12.55—«Много голосов—один мир» дамжуулга. 13.00—Шэнэ һониной албан. 13.20 — Футболой шэнжэлэл. 13.50 — Хүүгэдтэ дамжуулга. 14.50—Концерт. 15.00—Блокнот. 15.05—Шуран бэрхэ хүн тухай. 16.05—Утесов, Одессэ ба далай. Хүгжэмтэ дамжуулга. 16.25—«Мелодия на два голоса»—уран һайханай фильм. 1-дэхи серн. 17.35—ЮНЕСКО. 18.35—Абьяас шуналтай хүнүүд тухай. 18.50—М. Лермонтовэй «Маскарад» драмада А. Хачатурянай зохёоһон хүгжэмһөө сюитэ. 19.10— Дэлгүүр тухай 19.40—«Мать». 2-дохи фильм. 22.00—Мэдээсэлэй программа. 22.40 — Футболой шэнжэлэл. 23.10—С. Рахманиновай романснууд. 23.25—Авторска телевидени. 01.10 — Бильярдаар Европын чемпионат. 01.40 — Акробатикаар Европын чемпионат. 02.10—Теннисээр Парижай нээмэл чемпионат. 03.10—Шэнэ һониной албан. 03.20—Санаартан В. Родзянкотай хоорэлдоон. 03.45—«Мать». 1-дэхи фильм.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35—Итальян хэлэн. 10.05—Адам Смидэй мүнгэн зоори. 10.45—Ород хэлэн. 11.15—Мультфильм. 11.25—Ородой соёл тухай хөөрөөн. 12.00—«За тех, кто в пути»—баримтата фильм. 12.30—Худалдаа наймаанай мэдээсэлэй дамжуулга. 13.00 — Үхибүүдтэ дамжуулга. 14.00—«Дом Бернарды Альбы»—уран һайханай фильм. 15.30—Нижегородскын матрешконууд. 16.00—Камерна хүгжэмэй концерт. Буряадай ТВ. 16.40—А. [illegible] «Гаянэ» — Буряад [illegible] оперо болон бале[illegible] мическэ театрай [illegible] Опернодо болоһо[illegible] 18.30—Байгал. [illegible] Хяагтын асуудалну[illegible] реэн стол. 19.50—Х[illegible] Обручевой нэрэмж[illegible] ороноо шэнжэлэ[illegible] 20.15—Хяагта хоны[illegible] ветераануудай хоор[illegible] носхолнууд. Москва. [illegible] Мэдээсэлнүүд. 21.30—[illegible] нойрсогты, багашуу[illegible] Уран һайханай-пу[illegible] дамжуулга. 23.20—[illegible] лумбида. 24.00—Мэ[illegible]

Вторник, 5

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—Үглөө. 10.00—«Мать». 2-дохи фильм. 12.15—Мультфильмнүүдэй хамта. 13.00—Шэнэ һониной албан. 13.15 — «Донор сокречного короля»—зүжэг. 14.00—Хүүгэдэй хүгжэмтэ клуб. 15.40—Блокнот. 15.15—Телемикст. 16.00—Мультфильм. 16.15—«Пиноккио 00» и другие...» — «Баримтата-публицистическэ фильм. 17.15—«Мелодия на два голоса». 2-дохи серн. 18.30—«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 19.15—«Машенька» — уран һайханай фильм. 19.30—Улаан-орондын шэнжэлэл. 19.45—«Мать». 2-дохи фильм. 22.00—Мэдээсэлэй программа. 22.40 — Дэлхэйн оперно сценын одод. 23.40—«Алеша»—телефильм. 1-дэхи, 2-дохи серн. Забһарлалгадань—Биржын һониннуд; шэнэ һониной албан. 01.55—Санаартан В. Родзянкотой хөөрэлдөөн. 02.25—«Мать». 2-дохи фильм.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.20—Баримтата фильм. 9.40, 10.10—Француз хэлэн. 10.40—Ородой шаажан тухай. 11.40—«Как сочинять оперы»—баримтата фильм. 12.00—Уран зураашадай байшан соохи выставкэдэ. 12.30—«Волчонок среди людей» — уран һайханай фильм. 14.00—«Трава зелена»—уран һайханай фильм. 1-дэхи серн. 15.05 — Ритмическэ гимнастика. 15.35—Прагын архивай нюусануудь. Буряадай ТВ. 18.00—Баримтата фильмүүд. 19.00—Байгал. 19.20 — Кинооч[illegible] 19.40—Хүдэгэй ажал [illegible] хэрэгүүд. 19.50—[illegible] үбэлжэхэ гэшэбэ[illegible] Байгал (буряадаар). [illegible] публикын Министр[illegible] ведэй экономикы[illegible] митет юу дурадха[illegible] Байгаали хамгаалл[illegible] нуудь. 20.50—Бирж[illegible] Москва. 21.00—М[illegible] 21.20—«Амгалан нойр[illegible] гашуулі». 21.35—Зо[illegible] точка. 22.30—Сайн[illegible] гын соёлой уран [illegible] Соловей. 23.00—Х[illegible] —Хэрүүл гаргаһан[illegible] 24.00—Мэдээсэлнүүд.

Среда, 6

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—Үглөө. 10.00—«Общая собака»—уран һайханай фильм (Бенгри). 11.00 — Мультфильм. 11.15—«Алеша»—баримтата фильм. 1-дэхи, 2-дохи серн. 13.00—Шэнэ һониной албан. 13.15—«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 15.30—Блокнот. 15.35—Телемикст. 16.20—Мүнөөдэр ба тиихэдэ. 17.55 — Мультфильм. 18.30 — Хүүгэдтэ дамжуулга. 19.30—Улаан-орондын шэнжэлэл. 19.45—Абьяас шуналтай хүнүүд. тухай, 20.00—Эстрадна дамжуулга. 22.00—Мэдээсэлэй программа. 22.40—«Из жизни отдыхающих»—уран һайханай фильм. 24.00 — Футболоор УЕФА-гай кубок. «Динамо» (Москва) — «Канн» (Франци). 01.50—Шэнэ һониной албан. 02.05—«Собачье сердце». 1-дэхи, 2-дохи серн.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Баримтата фильм. 9.35, 10.05—Немец хэлэн. 10.35—Менеджернүүдэй һургуули. 11.05—Марина Цветаевагай шүлэгүүд. 12.00—«От за от» дамжуулга. 12.30—Уран зураашын байшандахи выставкэ дээрэ. 13.00—Хүүхэдэйн зүжэг. 14.00—«Трава зелена». 2-дохи серн. 15.05 — Хүгжэмтэ абонемент. Буряадай ТВ. Залуушуулай «Икс» видеоканал. 17.40—«Малахитовая шкатулка» — фильм-концерт. 18.10—«Икс» конкурс. 18.20 — Хүгжэмэй фестиваль. 19.00—Байгал. 19.20 — Мультфильм. 19.30—Хүүгэдэй театрнуудай фестиваль. [illegible] актернуудь. 20.15—[illegible] курсын дүнгүүд. 20.[illegible] һэн хүгжэм. 20.30—[illegible] нин. Москва. 21.0[illegible] нуудь. 21.20—«Ам[illegible] согты, багашуулі». [illegible] риматта фильмүүд. [illegible] Донахьюгай проф[illegible] вестр Сталлонегой[illegible] 22.55—«Оркестр» [illegible] фильм (США). [illegible] сэлнүүд. 00.20—Э[illegible] жуулга.

Четверг, 7

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Баримтата фильм. 9.10—Урданай һайхан дуунууд. 10.00—«Пережитое» 1-дэхи фильм. 10.15 — Мультфильмнүүд. 11.00—Француз революцийн үеын хроника. 12.00—«Пережитое». 2-дохи фильм. 12.15—Уран шүлэгэй найруулга. 12.40—«Неуловимые мстители»—уран һайханай фильм. 13.55—«Пережитое». 3-дахи фильм. 14.10—Европдэй артистнуудай концерт. 14.25—Мультфильм. 14.40 — «Пережитое». 4-дэхи фильм. 15.00—Мэдээсэлэй дамжуулга. 15.10—Футболоор УЕФА-гай кубок. «АИК» (Греци)—«Спартак» (Москва). 16.00—Мультфильм. 16.10 — Улаан-орондын шэнжэлэл. 16.25—Баримтата фильм. 16.55—«Пережитое». 5-дахи фильм. 17.20—«Мы из джаза»—уран һайханай фильм. 18.45—«Пережитое». 6-дахи фильм. 19.00—Хоккейгээр мүрысөөн. Алисын кубок. Забһарлалгадань — мэдээсэлнүүд. 22.00—Мэдээсэлэй программа. 22.40 — «Пережитое». 7-дохи фильм. 23.10 — Дуун-91. 00.40—«Светлая личность»—уран һайханай фильм. 02.00 — Нижегородскын матрешконууд. 02.30—Холбоо барисаануудь.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.20 — Мультфильм. 9.50—Баримтата фильм. 10.10—Гүрэнэй Пятницкын нэрэмжэтэ ород арадай академическэ хоорой концерт. 11.00—«Надо жить рискуя»—уран һайханай фильм (Франци). 12.35—Баримтата фильм. 13.20—Теннисээр Кремлиин кубок. 14.05—«Тот, кто..» гэһэн дамжуулга. 14.35—Хүгжэм. 15.00—«Газар тухай декрет». 19.00—[illegible] зи. В. Муравьев [illegible] 19.50—«Вторая р[illegible] люция»—баримтат[illegible] дэхи серн. «Бы-б[illegible] Хүнэй һанамж. [illegible] сэлнүүд. 21.20—«Ам[illegible] согты, багашуулі». [illegible] һайханай-публицис[illegible] жуулга. 23.15 — [illegible] УЕФА-гай кубок [illegible] (Москва)—«Сигма» [illegible] радна дамжуулга. [illegible] риматта фильм. [illegible] сэлнүүд. 01.50 — [illegible] Кремлиин кубок.

Пятница, 8

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Мультфильмнүүд. 9.30—Шэнэ һониной албан. 9.45—Спортивна дамжуулга. 10.05—«Воспоминания о «Коровьем марше» — телефильм. 11.05—Телефильмнүүдэй бүхэсоюзна фестиваль. 11.35 — «Золушкын баалда». 12.35—Режиссер С. Колосовой фильм. «Помни имя свое». 14.10—Ларкса Трухинатай уулзалга. 14.40—«Новые приключения неуловимых».—уран һайханай фильм. 16.00 — Мультфильмнүүд. 16.25—«Будет ли коммунизм»—эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 17.40—«Санкт-Петербург мандаг лэ!». 19.10 — Уран шүлэгэй долгин дээрэ. 19.20—«Баллада о любви»—концерт. 19.50—«Машенька»—уран һайханай фильм. 21.05—«ВИД» танилсуулна. 22.00 — Мэдээсэлэй дамжуулга. 22.40—Футболой шэнжэлэл. 23.10 — «ВИД» танилсуулна. 02.25 — Шэнэ һониной албан. 02.40—Концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Мультфильм. 9.35—Дэлхэйн театрнуудгермаида. 10.05—Каскадернуудай хүдэлмэри тухай фильм. 10.50—«Наадыш. гармонь!». 12.00—Уран һайханай-публицистическэ дамжуулга. 13.00—К-2 танилсуулна. 13.45—Сатирическэ дамжуулга. 15.00—Теннисээр Кремлиин кубок. 16.00—Телевикторина. 16.30—Худалдаа наймаанай мэдээсэл. 16.45 — Энеэдэтэй нааданууд. 17.15—Россин парламентын мэдээсэл. 17.30—Клоунуудай фестиваль. Буряадай [illegible] «Буряад орон — [illegible] Буряадаар хэлэ[illegible] үгэ үгэхые гүйцэ[illegible] тай уулзалганууд[illegible] 20.00—Совет ин[illegible] зорюулагдаһан [illegible] 21.00—Мэдээсэлнүүд. [illegible] «Амгалан нойр[illegible] шуулі». 21.35—Д[illegible] революция»—Бр[illegible] 1-дэхи серн. [illegible] —Хүгжэм. 23.0[illegible] фильм. 23.10—К[illegible] 24.00—Мэдээсэлнүүд. [illegible] Теннисээр Кремлиин [illegible]

Суббото, 9

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—Мультфильм. 8.00—Ритмическэ гимнастика. 8.30—Шуран бэрхэ хүнэй субботын үглөө. 9.30—Шэнэ һониной албан. 9.45—«Параллельные миры» гэһэн дамжуулга. 10.30—Үглөөнэй иаада зугаанай дамжуулга. 11.00—«Бурда моден дурадхана». 11.30 — «Элүүр энхэ байлга». 12.00—«Ан амитадай аймагта». 12.45—«Корона Российской империи, или снова неуловимые». 1-дэхи, 2-дохи серн. 15.00—«Чуден град Москов». 3-дахи фильм. 15.30—Гонг. 16.30—Киносерпантин. 18.00—Экологиин һониннуд. 18.15—Япон артистнуудай концерт. 18.35—Спортивна дамжуулга. 19.35—«Русские песни»—баримтата фильм. 20.05 — Мультфильм. 20.30—«Рыбаги»—уран һайханай богони фильм. 21.00—Телевикторина. 22.00 — Мэдээсэлэй программа. 22.40—«Десять негритят»—уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи серн. 00.55—Шэнэ һониной албан. 01.10—«Крым-91» авторалли. 01.40 — «Пять плюс» дамжуулга.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.20—Псковой баяларгуудь. 10.00—«Нара хулежэ». 10.30 — «Зооконференция»—үхибүүдтэ фильм. 11.00—Джазтайм. 12.00—Хүгжэм. 12.20 — АНТ үхэлэй һүүлээрхи ажабайдал. 12.40—Ролан Быковэй түб. 14.05—Клоунуудай фестиваль. 14.50—Теннисээр Кремлиин кубок. 16.00—«Плюс цать» видеоканал. [illegible] Баяноватай үлгэ[illegible] ГУЛАГ-ай поэзи. [illegible] дамжуулгада [illegible] —Познер болон [illegible] США-һаа доклад [illegible] нэй дамжуулга. 21.0[illegible] нуудь. 21.20—«Ам[illegible] ты, багашуулі». [illegible] соохи концерт. [illegible] нюуса». 24.00—М[illegible] 00.20—Росмузыкт[illegible] Теннисээр Кремлиин [illegible]

Воскресени, 10

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Ритмическэ гимнастика. 9.30—Шэнэ һониной албан. 9.45—«Спортлото-6из49 тираж». 10.00—Манай саад. 10.15—«Эртэ үглөөнһөө». 11.00 — Үсэгэ ороондоо алба хэнэ. 11.30—Эдир уран бэлигтэн. 12.30 — Ляншалагшадай клуб. 13.30—Худөөгэй ажал хэрэгүүд. 14.15—Байгаали хамгаалха тухай. 15.15—Циркын программа. 16.15—Концерт. 16.30—Телевикторина. 17.30—«Хүн ба хүүли». 18.25—Улаан-орондын шэнжэлэл. 19.10—Уолт Дисней дурадхана. 20.00—Воскресениин кинозал. 20.20—«Холодное лето 53-го» уран һайханай фильм. 22.00—Мэдээсэлэй дамжуулга. 22.40—Бальна хатар. 23.45 — Футболой шэнжэлэл. 00.15—Игорь Саруханов ханинараа суглуулна. 01.10—«Дон-Жуан»—фильм-зүжэг.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Зарядкада зогсогты! 9.20—Самарада һүмэ яахадаа хэрэгтэйб! 10.20—«К Новой земле» — баримтата фильм. 11.00—Манай залуу наһанай хүгжэм. 11.45—Мэдээсэлэй — наада зугаанай дамжуулга. 12.15—Мэдээжэ бэшэ Росси. 13.15—Театрай улаахоорондын фестиваль. 14.00—Духовно хүгжэмэй концерт. 14.40—Хэтэдээ мүнхэ нангин зүйлнүүд тухай. 15.00—Теннисээр Кремлиин кубок. 16.00—Видеоклипүүдэй конкурс. 16.30—Худалдаа наймаанай мэдээсэл. 16.45 — Энеэдэтэй нааданууд. 17.15—Россин парламентын мэдээсэл. 17.30—Клоунуудай фестиваль. Буряадай [illegible] «Буряад орон — [illegible] Буряадаар хэлэ[illegible] үгэ үгэхые гүйцэ[illegible] тай уулзалганууд[illegible] 20.00—Совет ин[illegible] зорюулагдаһан [illegible] 21.00—Мэдээсэлнүүд. [illegible] «Амгалан нойр[illegible] шуулі». 21.35—Д[illegible] революция»—Бр[illegible] 1-дэхи серн. [illegible] —Хүгжэм. 23.0[illegible] фильм. 23.10—К[illegible] 24.00—Мэдээсэлнүүд. [illegible] Теннисээр Кремлиин [illegible]

БУРЯТИЯ
мүнөөдэрэй номерто

Орон соо боложо байһан үүлэй мэдээсэлнүүдэй суглуулбари номерой нэгэдэхи хуудаһанда барлагдаа.

«Үсөөхэн самолет Захаамин нинидэжэ ошоно»—Б. Табдаевай статья.

«Баян гүрэн баян хүнүүдһэ эхитэй»—А. Бутухановай интервью.

Буряадай ССР-эй Верховно Соводэй табадахи сесси дээрэ баталан абтаһан Тогтоолнууд номерой хоёрдохи хуудаһанда байха.

Дэлгүүртэ ороогүй богоно дээрэ. «Хуушанайхяараа ажаһуужа болохо юм гү?—Т. Якуновай статья.

Даширабдан Батожабайн «Төөвригдэй» [illegible] жэ романаһаа [illegible] гурбадахи [illegible] нэ.

Номерой [illegible] һанда сонос[illegible] нинн програм[illegible]

Эмхидхэн байгуулагшад — Буряадай ССР-эй Верховно Совет, Буряадай ССР-эй Министрнүүдэй Совет, Бүгэдэ буряадуудай үндэһэн соёлой эблэл болон редакцийн ажалша коллектив.

Редактор
Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ

Манай адрес:
670000. Улаан-Удэ, Калинин-дарншоссэ, 23. «Буряад үнэн» газетын редакци.

Редакцийн телефонууд: редакторай—2-50-96, приемный—2-54-54, редакторай орлогшоноой — 2-68-08, 2-62-62, харюусалгата секретарийн — 2-50-52, секретариадай — 2-66-76, таһагуудь: соведүүдэй хүдэлмэрийн ба нинтын эмхинүүдэй — 2-34-05 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, 2-67-81; социально-экономическа — 2-64-36 (даагшань), 2-63-86, 2-69-58; соёлой, эрдэмэй болон һургуулинуудай—2-60-21 (даагшань), 2-57-63; опонитын хүдэлмэрийн ба мэдээсэлэй —2-54-93 (даагшань), 2-34-05, 2-67-81; оршуулгын — 2-60-91; коммерческа —2-69-58; корректорнуудэй —2-33-61, хэблэлдэ бэлдэгшэдэй (выпускающинуудай) — 2-35-95, манай корреспондентнууд: Баргажанда — 91-1-44, Закаменскда —31-61, Агинскда — 3-45-94.
Буряадай ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хэблэлэй телефонууд: директор — 2-37-32, бухгалтерн — 2-33-77, лаха —2-56-62.

Газета үзэлдэ 260 дахин гараха.
Хэблэлэй 2 хуудаһан хэмжээтэй
Газетын индекс 50901. Тираж 6600
Хэблэлдэ тушаагдаһан саг: 23.20.

Буряадай ССР-ын Госкомиздадаи республиканск типографида газета барлагдан хэблэгдэбэ. Директорэйнь телефон 2-60-45.